

N:o 19 · 2011

Sukupuu

Perustettu
Helsingissä
14.11.1937

VÄÄNÄSTEN SUKUPUU

- VÄÄNÄSTEN SUKUSEURA RY:N JÄSENLEHTI

JULKAISIJA

Väänästen Sukuseura ry
Kotikatu 6 E 11
33710 Tampere
www.vaanastensukuseura.fi
vaanastensukuseura@suomi24.fi

TOIMITUS

PÄÄTOIMITTAJA:
Pentti Väänänen

JULKAISUTOIMIKUNTA:

Riitta Mäkinen, toimitussihteeri
Eeva-Riitta Piispanen
Annikki Vuoti

ULKOASU JA TAITTO:

Leena Ahtiainen, Siilinjärvi, 050 355 1249

PAINOPAIKKA:

Kopijyvä Oy, Kuopio

ISSN 1797-1780

SUKUSEURAN HALLITUS:

Pentti Väänänen, sukuseuran esimies, Tampere, 040-7217605
Sinikka Aaltonen, sukuseuran varaesimies, Helsinki
Jari A. Väänänen, Kuopio
Marjatta Liljeström, Kauniainen
Pentti Väänänen, Oulu
Heikki Väänänen, Kuopio
Martti Väänänen, Siilinjärvi
Eeva-Riitta Piispanen, Helsinki
Mauno Väänänen, Kerava
Aki Väänänen, Kuopio
Outi Pyymäki, Tampere

SUKUSEURAN SIHTEERI:

Marjatta Liljeström, 040-5043138

SUKUSEURAN TALOUDENHOITAJA:

Outi Pyymäki, 050-3447616

4 Esimiehen tervehdys

PENTTI VÄÄNÄNEN

ELÄMÄÄ ENTISTEN IMMEISTEN - SUKUTUTKIMUSTA JA MUISTELUA

- 5 Brita-Sofia Dufvan vallonilaiset esivanhemmat ja polku
Nilsin Sänkimäen Väänälään

MIRJA NIEMI

- 12 Anna ja Pekka, ensimmäiset Murtolahden Väänäset

MATTI VÄÄNÄNEN

- 17 Lapsuus Juvalla - sodan molemmin puolin

TERTTU S. VÄÄNÄNEN

- 30 Rakas Reeta-mummo

ANNIKKI VUOTI

- 32 Sukuhaarojen selvitys DNA-testillä

PERTTI VÄÄNÄNEN

ETTÄ HOEJETAIS SITÄ LEIVISKEE - MERKILLEPANTAVIA VÄÄNÄSIÄ

- 34 Kyösti Väänänen 80 vuotta

SINIKKA VÄÄNÄNEN

- 35 Pekka Väänänen sukuseuran kunniajäseneksi

EEVA-RIITTA PIISPANEN JA
RIITTA MÄKINEN

- 36 Mistä puusta veistetty

- kirja Heikki Väänästä ja Karelia-parketista

RIITTA MÄKINEN

- 38 Markku Väänänen - vuoden Intersport-kauppias

PERTTI VÄÄNÄNEN JA
MAUNO VÄÄNÄNEN

VÄÄNÄSTEN VEISTÄMÄÄ

- 39 Juvan Väänäsiltä kerättyjä lasten loruja

- 39 Näkymätön Väänänen

JOPE PITKÄNEN

KUJ JÄSENIÄ YHTEISEN PERREEN - SUKUSEURA TOIMII

- 40 Piällysmiehet eli hallitus 2011-2014

PENTTI VÄÄNÄNEN JA MUUT
HALLITUKSEN JÄSENET

- 45 Asser Väänänen tutkimus - Pohjan kansaa - julki

PERTTI VÄÄNÄNEN

- 46 Sukukoru ja sen suunnittelija Eeva Väänänen

SINIKKA AALTONEN

- 48 Lahjoitus Itä-Suomen yliopistolle ja opiskelijastipendit

- 49 Sukuseuran vuosikokous Jyväskylässä 9.4.2011

EEVA-RIITTA PIISPANEN

- 50 Väänäset kokoontuivat sukkokoukseen Kuopioon

EEVA-RIITTA PIISPANEN

- 59 Sukuseurojen Keskusliitto ry palkitsi Väänäsiä

- 59 Sukuseuran hallitus tiedottaa

- 60 Sukuseuran vuosikokouskutsu

- 60 Sukuseuran 75-vuotisjuhla 17.11.2012

ESIMIEHEN TERVEHDYS

Päättävä vuosi 2011 muistetaan jääkiekon maailmanmestaruudesta ilmaveiveineen, eduskunnan jytkyvaaleista ja jo aiemmin Kreikasta alkaneesta koko Eurooppaa ravistelevasta talouskriisistä, jolle ei näy loppua.

Sukuseuran päätapahtuma oli Kuopiossa, Itä-Suomen yliopiston tiloissa järjestetty 15. sukukokous ja -juhla. Paikalle saapuneet 250 Väänäs-sukuista tekivät juhlasta ikimuistoisen. Akateeminen rehtori Kalervo Väänänen järjesti upeat puitteet sukujuhlalle, mistä hänelle lämpimät kiitokset. Jälleen kerran tuli mieleen runoilijamme Kalle Väänäsen Viänästen sukuvirsj monine osuvine säkeineen. Voimme olla ylpeitä suvustamme ja sukunimestämme sekä savolaisista juuristamme. Erityisen suuren arvon annamme kunniajäsenillemme, jotka ovat jaksaneet osallistua kiitettävästi kokouksiimme.

Sukuseurojen Keskusliitto palkitsi sukuseuramme pitkäaikaisia vaikuttajia keskusliiton mitaleilla Kuopion sukukokouksessa kiitoksena heidän työstään sukuseura-toiminnan hyväksi. Keskusliitto on mukana ensi vuonna valtakunnallisessa sukutapahtumassa 16.–18.3.2012 Kuopiossa, jossa kannattaa käydä tutustumassa sukututkimukseen.

Väänäs-tutkijat ovat tehneet pyyteetöntä työtä ja koonneet esivanhempiemme tietoja Juuret-ohjelmaan. Sukuhaaroittain koottavat tiedostot täydentyvät koko ajan. Sukututkimuksessa on saatu arvokasta tietoa myös dna-tutkimuksella. Tarvitsemme edelleen kirjojen kirjoittajia, missä meille on hyvänä esimerkkinä kunniajäsenemme, huhtikuussa 80 vuotta täyttävä Assar Väänänen. Hän julkaisi alkuvuodesta Oulun seudun Väänäsiä käsittävän kirjan *Pohjan kansaa*.

Vuosi 2012 on juhluvuosi, sillä marraskuun 14. päivänä sukuseura täyttää 75 vuotta. Syntymäpäivää juhliitaan 17. marraskuuta Kuopiossa. Vuosikokous pidetään Tampereella 25. maaliskuuta, jolloin myös tutustutaan Tampereen kaupunkiin.

Sukuseuraan liittyi vuoden 2011 aikana yli 60 uutta jäsentä. Toivottavasti lehden lukijat toimivat edelleen tiedon välittäjinä kertoen muille Väänäs-sukuisille sukuseurasta, sen toiminnasta ja seuraan liittymisestä sekä opiskelijoille jaettavista stipendeistä.

Kiitän eri tapahtumien järjestelijöitä ja niihin osallistuneita Väänäs-sukuisten hyväksi tehdystä vapaaehtoisesta työstä. Esitän myös lämpimät kiitokset tämän lehden valmistumisesta Riitta Mäkiselle ja aineistoa toimittaneille henkilöille.

Toivotan lehden lukijoille

Hyvää Joulua ja Onnea Vuodelle 2012

Pentti Väänänen

Esimies

Mirja Niemi harrastuksensa
parissa Otavan opiston
maalaukskurssilla 2008. Kuva:
Mirja Niemi.

MIRJA NIEMI O.S. LOHVA

BRITA-SOFIA DUFVAN VALLONILAISET ESIVANHEMMAT JA POLKU NILSIÄN SÄNKIMÄEN VÄÄNÄLÄÄN

Isoäitini Hilma Miettisen isoäidin äidin Brita Sofia Dufva, Väänäsen (1800-1855) vallonilaisten esivanhempien polku Belgian Liegestä Ruotsin kautta Oravaisten Kimon ruukille ja Nilsin Juankosken Strömsdalin ruukille ja sieltä Nilsin Sänkimäen Väänälään oli monivaiheinen.

Brita (Riitta) Sofia Dufva, Väänänen syntyi vuonna 1800 Nilsin Strömsdalin Juankosken ruukilla mestarikisälliseppä Henrik Joonaksenpoika Dufvan ja Helena Juhontytär Hakkaraisen nuorimpana tyttärenä. Riitan ruotsin kielen taito selittynee sillä, että ruotsin kieli oli sekä isän että isoäidin äidinkieli. Henrik Dufva oli syntynyt Ruotsinpyhtäällä 1759. Perhe oli muuttanut Juankoskelle noin 1776 hiilenpolttaja Joonas Aataminpoika Dufvan mukana Ruotsinpyhtään Strömforsin ruukilta.

Britan isoäiti Margareetta Carlsdotter Forsman (s. n. 1734 Kimon ruukki Oravainen ja k. 1766 33-vuotiaana Kaavi) meni naimisiin tehtaan rengin Johan Hakkaraisen (s. 1726) kanssa vuonna 1755 Strömsdalin ruukilla. Vihittyjen luettelossa mainittiin

Margareetan olevan vasaraseppän tytär.

Puolen vuoden ajan etsin HisKi-tietokannasta Carl Forsman nimistä vasaraseppää ja löysinkin Oravaisten Kimon ruukin kastetuista vasaraseppän tyttären Catrina Carlsdotterin (s. 1737 Kimon ruukki), jonka vanhemmat olivat vasaraseppä Carl Andersson Forsman ja Brita Paguesdotter.

Koska Oravaisten rippikirjat alkavat vasta vuodesta 1735, minulle tuli ongelma, miten saada Carl Andersson Forsmanille ja Brita Paguesdotterille Kuopion maaseurakunnan Juccaksen kylässä vuonna 1755 syntynyt Gabriel Carlson sopimaan Margareettan sisarukseksi.

Carl Andersson Forsman (s. 1712 Kimo) ja Brita Paguesdotter Bruun (s. 1712 Kimo) oli vihitty 17.11.1734 Kimon ruukilla. Löysin vasaraseppä Forsmanin perheen vaiheet lopulta Kirsti-Liisa Ståhlbergin kirjasta Kimon ruukin väkeä 1703-1890. Kirjan olin löytänyt Suomen Sukututkimusseuran sivujen kautta.

Carl Andersson Forsman oli työskennellyt Kimon ruukissa vasaraseppänä vv. 1734-

1740. Vuoden 1745 jälkeen hänet mainitaan Karjaan Mustion ruukin henkikirjassa ja vuodesta 1748 Forsbyn (Koskenkylän) ruukissa Pernajassa. Forsbyn ruukilta hän muutti 1.6.1750 Strömsdalin ruukille Juankoskelle, Nilsiaän.

Hän palasi takaisin Kimoon vuonna 1758. Perheen kolme keskimmäistä lasta (Birgitta s.1751, Carl s.1752 ja Gabriel s.1755) syntyivät Nilsissä ja kaksi vanhinta (Margareetta s. n. 1734 ja Catrina s.1737 ja nuorin Petter s.1759) Kimossa.

Kirjan perusteella selvisi Brita Paguesdotter Bruunin vallonilaiset juuret. Niinpä sukelsin syvälle Ruotsin valloniruukkien historiaan ja Belgiasta siirtolaisina 1600-luvun alkupuolella tulleiden Brita Sofian esivanhempien vaiheisiin. Lähteinäni olivat mm. Appelgren: Vallonernas namn (Stocholm 1968); Ätteläggen Nr. 9 Brun, del 1 (Vasa släkt- och bygdeforskare r.f.); Orisbergin rautaruukin 100 ensimmäistä vuotta - Työ ja sen tekijät; Bjarne Berg: Vallonernas spår; Ruotsin kansallisarkisto sekä rippikirjoja Ruotsissa ja Suomessa.

Esi-isistä ensimmäinen muutti Ruotsiin Österbyn ruukille vuonna 1627.

I Pierre Le Brun, hiilenpolttaja, s. noin 1580 Liegessä, Belgiassa. Belgian ja Pohjois-Ranskan vallonialueella (Namur, Liege) asuneet sepät ja hiilenpolttajat hallitsivat 1600-luvun taitteen parhaat raudanjalostustekniikat, joten vallonirauta tuli tunnetuksi koko Euroopassa. Vuosien 1600-1655 kuluessa Ruotsiin siirtyi runsaat tuhat vallonimiestä, useimmiten perheineen.

Keski-Euroopassa Ranskan uskonsodat ja hugenottisodat olivat sarja yhteenottoja katolilaisten ja protestanttien välillä vuosina 1562-1598. Vuosina 1618-1648 käytiin myös 30-vuotinen sota protestanttisen Ruotsin ja Keski-Euroopan katolisten maiden välillä. Ruotsin kuningaskunta tarvitsi aseiden valmistuksessaan vallonien hyvää raudan-

valmistustekniikkaa. Muuttoliikkeeseen vaikutti myös se, että Ruotsissa olot olivat rauhalliset ja elintaso hyvä.

Appelgren kuvaa kirjassaan Vallonernas namn (Stocholm 1968), miten vallonilaiset työntekijät muuttivat Ruotsiin vallonilaisen pankkiirin de Geerin sekä William Beschen perustamille ruukeille. Usein perheet olivat mukana tai tulivat myöhemmin perässä.

Suomennos Norrköpingin Journal D-lehdestä 22.5.1632 kertoo: Pierre le Brun, hiilenpolttaja kahden renkinsä (poikiensa?) kanssa tullut Liegestä Amsterdamin kautta Österbyhyn.

Tämä Österbyn ruukille muuttanut Pierre Le Brun saattaa Appelgrenin mukaan olla vuonna 1627 Ruotsiin muuttaneen "räckardräng" Jean Le Brunin veli. Jean Le Brun oli tullut 28.6.1627 Löfstan ruukille Belgian Couvinista.

Jean le Brunin perheen muutosta 15.5.1630 mainitaan Norrköping Memorial-lehdessä: Jan (Jean) le Bruyn Österbystä. Kippari Reyner Ariensen on kuljettanut Jan le Bruynin vaimon ja neljä lasta kolmessa viikossa laivallaan Ruotsiin.

Berg kertoo kirjassaan Vallonernas spår: Österbyn vallonisepänpajassa työskenteli kuusi miestä jokaisessa vuorossa; kolme mestaria ja kolme renkiä sekä muutama hiilenkuljettaja ja tulivahti. Miehet työskentelivät kolmen tunnin jaksoissa. Sitten he lepäsivät olkipatjoilla kolme tuntia "labbyt:ssä" (pieni tila hiilihuoneen sisällä) ennen kuin menivät uudelle kolmen tunnin vuorolle. Näin työ jatkui vuorokauden ympäri sunnuntai-illasta lauantai-iltapäivään.

Pojat alkoivat työskennellä seppäisensä kanssa oppipoikina täytettyään 12 vuotta. Vasta 25-vuotiaina he saivat palkkaa työstään. Naimisiin he saivat mennä 25-vuotiaana ruukin patruunan luvalla. Työ pajassa oli likaista ja raskasta. Lyhyenä vapaa-aikana oli hoidettava sekä peltotöitä että kotieläimiä, metsästettävä ja kalastettava ja pestävä vaat-

teet.

Huolimatta epäinhimillisistä työolosuhteista ruukkiyhteisössä oli jotakin hyvääkin. Valloniruukeilla oli oma kirkko ja pastori. Vallonit puhuivat keskenään ranskaa ja pyrkivät säilyttämään vallonilaisia tapoja. Kouluja perustettiin ruukinseuduilla jo pari vuotta ennen kuin ruotsalainen kansakoulu tuli pakolliseksi. Ja vanhana työntekijä sai eläkkeen "gratial" eli hänellä oli käytettävissään pieni huone sekä suolaa, viljaa ja polttopuita.

II Pacquit Le Brun, sulattaja, vasaraseppä, s. noin 1610 Liegessä, Belgiassa, k. noin 1699 Älvskarlebyssä, Ruotsissa.

Lähteistä päätellen Pacquit le Brun on tullut isänsä Pierre le Brunin ja veljensä Simon le Brunin kanssa Belgiasta Ruotsiin Österbyn ruukille 1632. Vuonna 1634 hän on aloittanut työnsä Lövlan ruukilla ja sitten Österbyn ruukilla. Pacquit le Brun löytyy Forsmarkin ruukilta (Uppsalan lääni) 1650-54 ja Lövlan ruukin henkikirjoista 1657-61 nimellä Packy le Brun. Vuosina 1671-1673 ja 1694-1699 hän on asunut Älvskarlebyssä. Hänen vaimonsa kuoli v. 1681 Åkersbyssä.

III Pier (Pierre) Pacquitsson Le Brun, vasaraseppä, s. noin 1640 Österbys bruk, Uppland, Ruotsi, k. noin 1723 Vöyri.

Puoliso: Sigfrid Pehrsson, s. 1655 Njurunda, k. 29.5.1722 Isokyrö. Heillä oli yhdeksän lasta, jotka syntyivät vuosien 1678-1697 välillä (Galtström brukförsamlingen). Pierre le Brun on muuttanut Orisbergin ruukille Isokyröön vuonna 1698 vasaraseppänä Galtströmin ruukilta Västnorrlandin Njurundasta (Ruotsissa lähellä Sundsvallia). Ennen Galtströmin ruukkia hän työskenteli Ruotsissa Österbyn, Godegårdin ja Forsmarkin ruukeilla. Orisbergin ruukin henkikirjassa mainitaan Peer Brusin eli Pierre Le Brun, vallonisyntynen mestariseppä, jonka vanhemmat olivat

tulleet Belgiasta.

Mielenkiintoinen kertomus löytyy Brunin sukukirjasta ukko Brunin ja hänen poikiensa syytinkiriidasta Vöyrin syyskäräjillä. Vapaasti suomennettuna vanhasta ruotsista C-E.Vesterin artikkelista: Origo Vallonica:

"Ilmoitus Vöyrin syyskäräjiltä 1722, josta tullimies J.A.Bengs kirjoittaa seuraavasti: Vanha vasaraseppä Pieri Bruun valittaa, että hänen poikansa ja erityisesti Pagwe Pehrsson Maksamaalta on tuskin mitään jakanut hän ylläpitoonsa. Hänen poikansa Nils huomauttaa antaneensa samoin kuin Pagwe viime syksynä lehmän, josta maksanut 10 karoliner, sitä paitsi Nils on antanut Mikkelin messun aikaan 7/8 osaa jauhoja ja Pagwe 1/4 osaa. Siten oikeus havaitsee kohtuullisesti saadun sekä tavaraa että 31 kappaa jauhoja. J.B. (Johan Brun) että Pagwe Perssonin ennen talvea on annettava isälleen 6 dr kamt tai 1/2 jauhoja ja sen lisäksi Pierri Bruun kertoo saaneensa pojaltaan kauppias Johan Bruunilta Vaasasta kapallisen suolaa. Alltså bör gubben tillita honom innan han vidare sina barn nu instämde. = Siten ukon pitää luottaa häneen ennen kuin taas haastaa poikiaan."

IV Pague Piersson Le Brun, Bruun, vasaraseppä, pitäjän suutari, s. 5.6.1687 Galtström bruk, Njurunda k. 30.8.1779 Kimon ruukki Oravainen

Pague Pierinpoika on syntynyt Galtströmin ruukilla, Njurundassa (Medelpad), Ruotsi. Pague on tullut isänsä, vasaraseppä Pierre le Brunin mukana Orisbergin ruukille Isokyröön 1698. Mutta on ilmeisesti mennyt välillä Ruotsiin, koska on mennyt Lögdössä naimisiin Malin Eriksdotterin kanssa 1702, josta avioliitosta kaksi vuosina 1704 ja 1708 syntynyttä lasta. Pague Piersson on merkitty Lögdön ruukin henkikirjoihin vuosina 1706, 1707 ja 1710. Kimon ruukilla Pague työskenteli jälleen 1729-32. Pague oli suutari ja nuorempana

[illegible]

Bjarne Bergin kirjassa Vallonernas spår on kuva Olof Grenbergin ja ruukin esimiehen J. Mornien merkinnoista (päiväty 16.1.1684) Galtströmin ruukin väestä.

Westrenius) - 3/4 mtl yhdellä savulla. Vuonna 1722 hänellä on käytettävissä appensa Simon Eursin 1/2 mtl krono, kertoo vöyriäisrovasti Laurentius Gezelius. Vuonna 1723 isonvihan jälkeen Pake-suutari oli myös maanviljelijänä Petin talossa Karvatin kylässä 14.10.1730 saakka, jolloin talo myytiin. Pake ja 2. puoliso, Vaasan läänin Maksamalta syntyisin oleva, Margareta Simondotter Eurs, Bruun (1688-1760) olivat 1732 Kimon henkikirjassa.

V Brita Paguesdotter Bruun, Forsman, s.
13.11.1712 Tottesund, Maksamaa, k. 8.5.1789
Kimon ruukki, Oravainen

Maininta Brita Paguesdotterista Kimon
ruukin Vuorikäräjillä 8.2.1762 § 19: Hamari-

Kimon ruukin kylä, Evi Engströmin maalaus. Ruukki toimii nykyään matkailukohteena.

seppä Garl Forsmanin leskelle annettiin 9 kuparitaalaria vuotuisena avustuksena seuraaviin kärkeihin saakka.

Ruukeilla oli omat ns. vuorikäräjät, joissa käsiteltiin niin työhön, palkkaukseen liittyviä riitoja kuin velkariitoja ja väkivallanteoja sekä myös edellä kuvattuja avustuksia leskille jne.

Puoliso: Carl Andersson Forsman, vasaraseppä, s. 3.12.1712 Kimon ruukki, Oravainen, k. 20.3.1761 Kimon ruukki, Oravainen. Carl Anderssonin isä Anders Andersson (1676-1736) oli tullut vuonna 1706 vasta perustetulle Kimon ruukille vaimonsa Margetan kanssa ja toimi siellä seppänä. Hänen poikansa Carl Andersson Forsman oli Kimon ruukissa vasaraseppänä vv. 1734-1740

ja mainitaan vuoden 1745 jälkeen Karjaan Mustion ruukissa. Hänestä löytyy maininta vuodesta 1748 eteenpäin Forsbyn (Koskenkylän) ruukissa Pernajassa ja sieltä 1.6.1750 hän on muuttanut Strömsdalin ruukille Juankoskelle, Nilsiään. Palannut takaisin vaimon ja nuorempien lasten kanssa Kimoon vuonna 1758.

VI Margareetta Carlsdotter Forsman, Hakkarainen s.n.1734 Kimon ruukki, Oravainen, k. 1766 Kaavi

Puoliso: Tehtaan renki Johan Hakkarainen s. 1726 Nilsii. Margareetalla ja Johanilla oli kaksi tytärtä: Helena s.1758 ja Anna-Liisa s.1764. Margareetta kuoli 33-vuotiaana.

VII Helena Juhontytär Hakkarainen , Dufva s. 1758 Kaavi, k. 12.6.1839 Nilsii

Puoliso: Henrik Joonaksenpoika Dufva, joka oli syntynyt Ruotsinpyhtäällä 1759. Perhe oli muuttanut Juankoskelle noin 1776 hiilenpolttaja Joonas Aataminpoika Dufvan (s. 1733 Kymi) mukana Ruotsinpyhtään Strömforsin ruukilta. Joonaksen isä oli Adam Andersinpoika Dufva (s. 1699 Kymi). Adam Andersinpoika oli saanut sotilasnimen Dufva ollessaan Kaarle XII:sta joukoissa rakuunana ja hänen mainitaan Dufvan sukua tutkineen mukaan myös taistelleen Norjassa (Kaarle XII kuoli v. 1717 Norjan taistelussa). Kymin kastettujen kirjassa mainitaan Adamin isän Andersin olevan ”smedz på gården”. Liekö kartano Kyminkartano?

Helena ja Henrik Dufvalla oli yhdeksän lasta, joista vanhin Maria Helena Dufva, Väänänen (1781-1840) on mennyt naimisiin vuonna 1805 Hannu Laurinpoika Väänäsen kanssa (1772-1817). Nuorin lapsista Brita Sofia Dufva, Väänänen (1800-1855) meni naimisiin vuonna 1825 Erik Paavonpoika Väänäsen (1798-1872), joka oli Maria Helenan puolison Hannu Laurinpoika Väänäsen veljenpoika.

VIII Brita Sofia Dufva, Väänänen s. 1800 Strömsdalin ruukki, k. 29.4.1855 Nilsii

Väänästen Sukupuun nro 15:ssä (2007) mainitaan Brita (Riitta) Sofiasta: Riitta osasi ruotsia ja poltti joskus piippua. Hän kuoli vuonna 1855. Riitan jälkeen tehdyssä perunkirjassa mainitaan kiinteistön jälkeen ensimmäisenä pontikkapannu. Kotieläimiä oli tamma, orivarsa, neljä lehmää, kaksi hiehoa, vasikka, neljä lammasta ja kolme sikaa. Työkalu ja taloustavarat oli lueteltu tarkasti.

Erik Paavonpoika Väänäsen (1798-1872) ja Brita Sofia Dufvan tyttärestä Anna Erikin tytär Väänäsestä (1829-1887) lähtee sitten suora äitilinja tämän kirjoittajaan. Anna Väänänen meni naimisiin Ivar Laurinpoika Pitkäsen (1821-1881) kanssa. Heidän tyttärensä

Brita Pitkänen (1862-1929) meni naimisiin jalkinetyöntekijä Paavo ”Parta” Miettisen (1857-1932) kanssa (kuva viereisellä sivulla).

Isoäitini Hilma Paavontytär Miettinen, Kanerva (1893-1977) oli naimisissa suutari Paavo Paavali Paavonpoika Madetoja, Junell, Kanerva (1886-1978) kanssa (kuva viereisellä sivulla). Paavo tapasi Hilmansa Torniossa ollessaan rakentamassa rautatietä Lappiin. Hilma työskenteli siellä ompelijana. Naimisiin he menivät Koivistolla, nykyisessä Primorskissa, jossa äitini Helvi syntyi, kun Paavo-isä oli rakentamassa rautatietä. Vuodesta 1920 Paavo työskenteli suutarina Aaltosen kenkätehtaalla Tampereella ja jäi eläkkeelle kenkätehtaasta varastonhoitajana 72-vuotiaana. Hänelle tuotiin tehtaan toimesta Viinikan omakotitaloon lisäeläkkeenä vuosittain koivuhalot.

Äitini Helvi Kanerva, Lohva (1914-2002) oli vanhin viidestä lapsesta. Helvi lähti 30-luvulla - valmistuttuaan Tampereella kauppakoulusta noin 18-vuotiaana - Petsamon osuuskaupan kuorma-auton kyydissä Lapin Petsamoon. Isä Paavo luuli tyttären menevän töihin Tampereen Petsamon kaupunginosaan ja kun kuuli, että kyseessä on vähän kauempana oleva työpaikka, isä asteli SOK:n toimistoon varmistamaan, että kyyti oli turvallinen tyttarelle. Autonkuljettaja oli kotoisin Pietarsaaresta, joten matka eteni Pohjanlahden rannikon kautta ensin Pietarsaareen ja sieltä Rovaniemelle. Ruokailun ja yöpymisen jälkeen matka jatkui Rovaniemen Hotelli Pohjanhovista hiekkatietä pitkin Petsamoon. Petsamossa äitini tapasi oululaisen Aale Lohvan ja he menivät naimisiin vuonna 1938 Utsjoen erämaakirkossa.

Käytyäni läpi valloniseppien ja heidän perheidensä vaihteita tuntuu siltä, että liikuminen työn perässä on periytynyt kaikkiin sukupolviin. Tämä on jatkunut myös omassa perheessäni. Suomi on tullut tutuksi laajasti.

Yllä Paavo ja Brita Miettisen perhe 1900-luvun alkupuolella.

Alla Paavo ja Hilma Kanervan perhettä Tampereen Viinikassa 1930-luvulla.

Kirjoittaja Matti Väänänen, Kerava, kertoi Annasta ja Pekasta jo sukkokouksessa Kuopiossa ehdottaen heille muistomerkkiäkin.

MATTI VÄÄNÄNEN

ANNA JA PEKKA, ENSIMMÄISET MURTOLAHDEN VÄÄNÄSET

Anna Lassintytär Mönköttä, Murtolahti nro 1, on seitsemäs isoäitini. Pekka Knuutinpoika Väänänen Puiroonlahdesta, Mönkkösen talon kotivävy, on seitsemäs isoisäni.

Anna ja Pekka vihittiin avioliittoon 4.6.1736 Kuopion pitäjän kolmannessa kirkossa Annan ollessa tuolloin vasta kuusitoistavuotias ja Pekan kaksikymmentäkolmevuotias. Annalle ja Pekalle syntyi kymmenen lasta, seitsemän tyttöä ja kolme poikaa, joista vain kaksi poikaa varttui aikuisiksi. Vanhin poika, Lassi, eli 55 vuotta ja viides lapsi, Knuutti, 63 vuotta.

Lastenhoito tuohon aikaan oli yksioikoista. Lapsen sairastuttua seurattiin, kuinka sairaus etenee. Aikansa sairastettuaan lapsi joko parani tai kuoli. Mitään merkittäviä hoitomuotoja ei tunnettu.

Annan ja Pekan seitsemästä lapsesta ei ole kastemerkintöjen jälkeen minkäänlaista

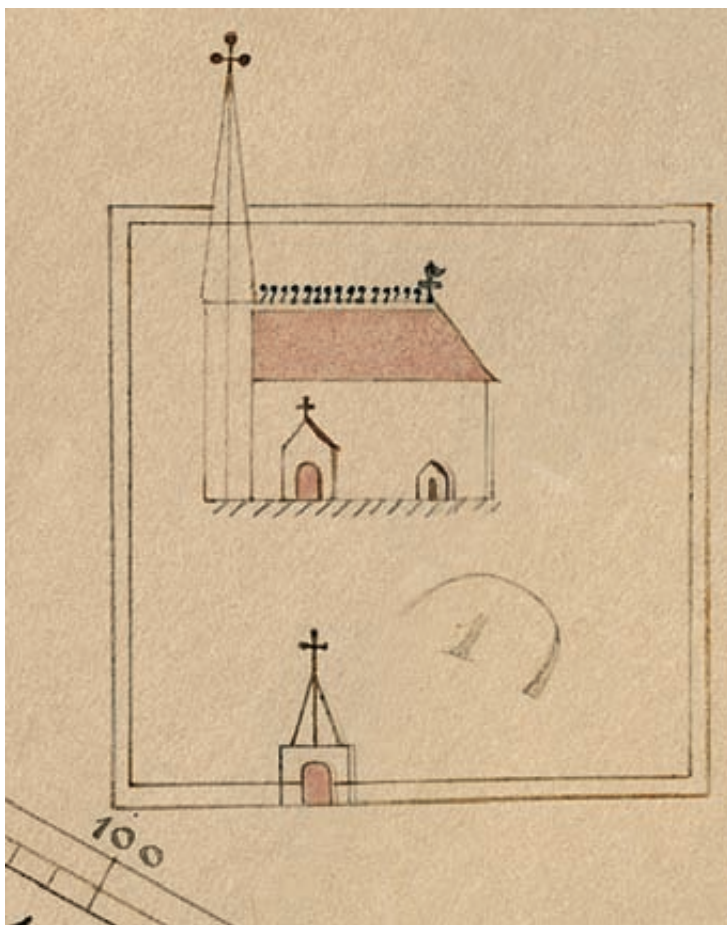
merkintää Kuopion kirkonkirjoissa. Selitys lieenee se, että lapset kuolivat tavallisesti keväällä kelirikon aikoihin, jolloin oli vaikeaa kuljettaa haudattava Kuopioon. Tuolloin päädyttiin lapset hautamaan perinteiseen tapaan kotinurkille. Metsänreunaan hautaaminen oli vaivattomampaa kuin väliaikainen hautaaminen ja kuljetus myöhemmin Kuopioon

MURTOLAHTELAISTEN KIRKKO KUOPIOSSA

Hautajaistaival Murtolahdesta Kuopioon taittui talvella hyvällä rekikelillä ja ripeäjalkaisella hevosella vajaassa kolmessa tunnissa. Kesäisin soutuveneellä tai jalkaisin taitval vei monin verroin aikaa ja oli vaivalloisempi. Keväällä kelirikon aikoihin matkan teko oli mahdotonta.

Seurakunta Kuopionniemelle oli perustettu 1552. Kuopion ensimmäinen kirkko sijaitti Multamäellä. Silloin hautausmaa oli aivan kirkon vierellä, nykyisen kaupungintalon paikkeilla. Venäläiset polttivat tämän ensimmäisen kirkon vuonna 1630.

Toinen kirkko rakennettiin 1640 keskustan ulkopuolelle, nykyisen Piispanpuiston

Kuopion v. 1640 rakennettu ja 1719 palanut kirkko sellaisena kuin se on piirretty Kuopion asemakaavaan 1653. Anna on haudattu viereiseen kirkkomaahan, joka nykyään tunnetaan Piispanpuistona. Siitä kirkosta, jossa Anna ja Pekka vihittiin 1736, ei ole säilynyt kuvaa. Kuva: Kuopion kulttuurihistoriallinen museo.

seutuville. Tuolloin hautausmaa sijaitsi kirkon ja kellotapulien vaiheilla. Muutamia hautakiviä on edelleen nähtävillä Piispanpuistossa tuolta ajalta.

Salama poltti Kuopion toisen kirkon 1719. Kolmas kirkko rakennettiin 1730-luvulla palaneen kirkon paikalle. Tässä, silloin vielä keskeneräisessä ja huonosti rakennetussa puukirkossa Anna ja Pekka vihittiin kesäkuussa 1736. Kirkkoherra Henrik Argillander ja hänen poika Zakariac vihkivät tuona sunnuntaina Kuopiossa useita pareja kristilliseen avioliittoon.

Kirkkoherra Argillander toimi nuorena pappina karoliiniarmeijan saarnaajana. Hän osallistui kuuluisaan Puldovan taisteluun kesäkuussa 1709. Tuossa taistelussa venäläi-

set löivät karoliiniarmeijan perusteellisesti. Taistelusta pelastui ainoastaan 1500 miestä. Pelastuneiden joukossa oli kuningas Kaarle kahdestoista ja Henrik Argillander. Kova tappelu, kerrotaan Henrikin muistelleen myöhemmin. Argillander oli myös Juankosken ruukin perustajia 1740-luvun alussa. Myöhemmin hän omisti Niuvanniemen kartanon.

Kirkkoherra Porthanuksen aikaan jouluna 1760 sattui Kuopiossa merkittävä tapaus. Tuolloin kirkko oli joulupäivän jumalanpalvelukseen tullut täyteen sanankuulijoita. Muutamat miehet olivat tapansa mukaan jo ennen kirkkoon tuloaan rohkaisseet itseään pitkällä paloviinaryypyillä. Kirkonmenojen aikana otettiin vielä turkintaskusta pullo ja

Henrik Argillander (1653-1752), josta tuli Kuopion kirkkoherra 1721. Hän tai hänen poikansa Zakariac vihki Annan ja Pekan. Kirkollinen vihkiminen oli juuri tullut pakolliseksi, aiemmin laillisen avioliiton saattoi solmia ilmentä. Muotokuvan tekijä Petter Bergström. Kuva: Kuopion kulttuurihistoriallinen museo/Kari Jämsen 1991.

siemailtiin lisää jaloa kotipolitoista. Kesken kaiken eräät alkoivat huutaa: "Kirkko palaa, kirkko palaa." Täpötäydessä kirkossa syntyi paniikki. Kirkonkirjojen mukaan paniikissa sai surmansa kuusi nuorta ihmistä. Tuota joulua kutsutaan nimellä "Ryty-Joulu." Luultavasti myös Anna, Pekka ja ehkä heidän lapsiakin oli mukana tuossa Ryty-Joulussa.

Nykyinen Kuopion kirkko rakennettiin 1815 Vahtivuorelle entisen hataraksi ja pieneksi käyneen puukirkon tilalle. Pikku-Maria ja äitinsä Anna on haudattu Kuopion toiselle hautausmaalle nykyisen Piispanpuiston seutuville. Pekka ja aikuisiksi eläneet poikansa, Lassi ja Knuutti on haudattu kolmannelle kaupungin ulkopuolella olevalle hautausmaalle, joka sijaitsi nykyisen Väinöläniemen urheilupuiston paikkeilla.

Murtolahtelaiset puuhasivat 1770-luvulla itselleen Kuopion seurakunnan kappelia ja omaa hautausmaata. He lähettivät anomuksen suoraan konsistorille Porvooseen ohittaen riiteleväksi ja juopoksi tunnetun kirkkoherra Porthaniuksen. Tuomiokapituli

palautti asian kirkkoherralle ja hanke kariutui sillä kertaa. Tähän kariutuneeseen Murtolahden ensimmäiseen kappelihankkeeseen ottivat varmaankin osaa myös isoisämme Pekka Väänänen ja hänen aikuiset poikansa Lassi ja Nuutti.

1810-luvulla murtolahtelaiset olivat aktiivisina puuhaamassa kirkkoa Västinniemeen Nilsiäniemen asemesta. Tässä yhteydessä mainitaan puuhamiehinä lautamies Iivari Väänänen Kehvosta ja Pietari Väänänen Murtolahdesta.

KOTI- JA YHTEISKUNTAELÄMÄÄ

Annan ja Pekan perhe asui tuon ajan tavan mukaan savupirtissä. Pirtin seinustoja reunustivat jyrkät penkit, rahat. Talvisin penkeillä nukkui monenlaista väkeä. Ruotuvaivaisella oli oma nurkkaus, samoin Katariinalla, Pekan tädillä. Hän asusteli koko pitkän vanhuutensa täällä ruotimurmona. Satunnaisesti yöpyivät myös vierailevat sukulaiset ja alueella liikkuneet kruunupalvelijat. Eksyipä taloon silloin tällöin myös laukkuryssä tai pari tavaroitaan kaupitte-

Anna Lassintytär s. 1720, k. 31.03.1772 (52 v.) Haudattu 10.04.1772. Kuolins. halssj.						
Pekka Nuutinoika s. 1713, k. 27.11.1789 (76 v.) Haudattu 20.12.1789. Kuolins. feber						
Lapset	Syntynyt	Kastettu	Kuollut	Haudattu	Ikä	Kuolinsyy
Lassi	27.01.1737	13.02.1737	18.04.1791	29.04.1791	55 v	D-e
Anna	28.06.1739	30.06.1739				
Maria	20.01.1741	05.02.1741	03.03.1741	10.04.1741	2 kk	lifsoth
Kirstin	31.07.1742	22.08.1742				
Knuutti	09.02.1745	20.02.1745	12.10.1808	30.10.1808	63 v	D-69
Pekka	29.02.1748	13.03.1748				
Kaarin	28.10.1751	24.11.1751				
Elin	16.04.1756	06.06.1756				
Anna	28.04.1758	21.05.1758				
Elisabet	16.04.1762	23.04.1762				

lemaan.

Savupirttiä lämmitettäessä Anna laittoi pienet lapset leikkimään maalattialle nahkaisten päälle ja sääti pirtin savuräppänää niin, että savupatsas pysyi poissa lasten silmistä. Savupirtin tuoksu oli voimakas savun ja karstan tuoksu.

Vuosisadan lopussa, kun Knuutti oli isäntänä, Murtolahden kylässä sijaitsi läänintilien mukaan kymmenen veroruotua.

Lukutaito kansan keskuudessa oli Annan ja Pekan päivinä kovin vähäistä. Kuopion kirkonkylässä lukutaitoisia oli kourallinen, korpikylissä kuten Murtolahdessa tai Kehvolla tuskin kukaan osasi lukea saati kirjoittaa. Vuosisadan loppupuolella lukutaito hieman yleistyi. Seurakunta alkoi tultuaan pitää kirjaa kaikista jäsenistään, myös joutoväestä, vaivaisista ja naisista ja sitten myös heidän luku- ja kristinopin taidoistaan.

Taikausko oli kansan keskuudessa yleistä. Kirkko ja oikeusistuimet tunnistivat noituuden ja olivat liittoutuneet sitä vastustamaan. Tästä meillä on hyvä esimerkki oikeudenkäynnistä Kuopiosta 1693. Riitta Julkusen todettiin aiheuttaneen noituudella naapurinsa kuoleman. Lisäksi hänen todettiin aiheuttaneen noituudella Risto Julkusen lehmän kuoleman. Niinpä Riitta Julkunen to-

dettiin syylliseksi kruunun lakien ja Pyhän raamatun 2. Moos.22:18 mukaan ja oikeus tuomitsi Riitan roviolla poltettavaksi. Tuo raamatunkohta kuuluu: "Velhonaisen älä salli elää."

Elämä soljui verkkaisesti tuohon aikaan, "anna päivän mennä toisen tulla". Kristinopin leviäminen Kuopiosta Murtolahteen kesti 184 vuotta. Seurakunta oli perustettu vuonna 1552, kristinoppi tuli Annan ja Pekan kirkollisen avioliiton myötä sukuumme vasta vuonna 1736. Naimakaari-niminen laki oli ollut voimassa vasta kaksi vuotta. Vastan myötä kirkollinen vihkiminen tuli pakolliseksi avioliittoa solmittaessa. Meidän Murtolahden Väenästen kristillinen vaellus on tähän mennessä siis kestänyt 275 vuotta.

Lahjonta rehotti tuohon aikaan kaikkialla. Oikeuden tuomarit olivat lahjottavissa, samoin muut virkamiehet. Annalta ja Pekalta puuttui kristilliseen avioliittoon mennessään kirkkolain vaatimuksen mukainen lukutaito. Mahtoiko tämä asia järjestyä kappalaiselle annetulla pienellä lahjuksella?

Myös verotus oli tuohon aikaan ankaraa. Ensin olivat voudin perimät verot kruunulle, jotka perustuivat jyvitettyyn pinta-alaan eli manttaalilukuun. Sen jälkeen tulivat kirkon perimät "kapat", jotka oli maksettava jo-

kaiselle kirkon viranhaltijalle. Verojen jäätyä rästiin useilta vuosilta, oli edessä tilanne ”keppi käteen ja tie eteen.” Varteenotettava vaihtoehto oli tällöin kerjuulle lähtö. Vuosisadan puolivälissä Savossa oli autioita ruotuja 9 %. Annalla ja Pekalla olisi varmaan-kin ollut useita kerjuullähtötarinoita kerrottavana.

Ehdotan lopuksi Väänäsen sukuseuran hallitukselle ja esimiehelle, että ryhdyttäisiin valmistelemaan muistomerkin hankkimista Annalla ja Pekalle. He elivät valistuksen vuosisadalla siinä rajapinnassa, joka antoi eväät nykyiselle kehitykselle, lukutaidolle ja kristinopille.

Anna oli sukuhaaramme ensimmäinen nimeltä tunnettu äiti ja matriarkka.

TOIMITUSSIHTEERIN JÄLKIKIRJOITUS

Kirjoittajan näkemys siitä, että kristinoppi tuli sukuumme vasta 1736, kuulosti niin rohkealta, että kysyin asiasta kirkkohistorioitsija Esko M. Laineelta. Hänen vastauksensa lopputulema oli, että lukutaidottomuutta voitiin katsoa läpi sormien ja että saattoi kyllä esiintyä ”yksittäisiä tapauksia, joissa olisi vihitty kastamattomia, mutta tuskin laajasti. Kasteen viivästymiselle oli 1700-luvulla Pohjois-Savossa ymmärrystä, mutta ei sentään kastamattomuudelle eli pakanuudelle – edes periferisemmissä kylissä.” Aiheesta riittää keskusteltavaa.

Sukututkijoille, joita Savon 1700-luvun kaste- ja lukutaitokäytännöt kiinnostavat, voin lähettää dosentti Laineen parisivuisen selvityksen. Pyyntö osoitteella riitta.makinen@utu.fi

Jouko-ukki/Jokke-setä Väänänen sekä pikkuserkukset Riitta ja Helka Nilsiä Murtolahden Paalanniemessä 1995 eli runsaat 250 vuotta sen jälkeen, kun ensimmäinen Väänänen, esi-isä Pekka Puiroolahdesta asettui kotivävyksi näille rantamille. Salmen ja sillan takana Talvisalon saari, joka Riistaveden myötä on liitetty Kuopion kaupunkiin. Kuva: Marjatta Väänänen.

Kirjoittaja Terttu Väänänen (o.s. Häkkinen) sukukokouksen 2011 risteilyllä, vierellä puoliso Pertti, joka kertoi kokouksessa ja kirjoittaa tässä lehdessä Väänästen sukuperimän DNA-tutkimuksesta.
Kuva: Riitta Mäkinen.

TERTTU S.VÄÄNÄNEN

LAPSUUS JUVALLA - SODAN MOLEMMIN PUOLIN

KEVÄT 1939

Oli kaunis aamu huhtikuun lopulla Juvalla Kaskiin kylässä. Illalla alulle laitettu ruisleipätaikina puhisi tiinussaan. Taikinan alustaminen sekä leipien leipominen oli jäänyt kaksitoistavuotiaan Kyllikin tehtäväksi, sillä yöllä oli taloon kutsuttu naapurin emäntä avustamaan synnytyksessä. Perheeseen oli syntynyt seitsemäs lapsi.

Näin aamun touhut olivat jo pitkällä, kun perheen alle kolmevuotias Terttakin heräsi ihmettelemään aamun kirkkautta. Hetken aikaa siinä meni ennen kuin isosisko Kyllikki ehti omilta touhuiltaan ja talutti juuri heränneen pikkusiskonsa kammariin äidin vuoteen viereen. Äidin kainalossa oli mytty, ja siitä kuului jotain kummaa ininää. Yöllä oli syntynyt vauva - Kyllikin kertoman mukaan saunassa, mutta oli nyt aamulla tiukasti kapaloituna äidin vieressä sängyssä.

Tämä on elämäni ensimmäinen muistikuva. Siskoni Maija oli syntynyt. Oli huhtikuun 24. päivä 1939 – äiti oli tuolloin 43- ja isä 45-vuotias.

Muistini lokeroista kaivautuu myös esiin näkymä, jossa osa perheestä on lähdössä veneellä jonnekin. Minä jäin itkeä parkumaan rannalle. Oli aurinkoinen kesäpäivä. Pappi oli käymässä sukulaistalossa Soiniemen Kaipaisessa kinkereiden takia ja vauvan kastaminen kävi päinsä – nimeksi pikkusiskolleni annettiin Maija Liisa.

Muistan myös valkoisen sinireunaisen emalivadin, jossa vauvaa pestiin, ja samanvärisen emaloidun potan, joka oli toki meidän kaikkien pienempien lasten käytössä - myöhempinä vuosina jo kolhiintuneena.

Minä, Terttu Sinikka, synnyin itsekin varmaan samalla tavoin saunassa, elokuun 19. päivänä 1936, vanhempieni Toini Elinan

Kirjoittaja
kotitalonsa
edustalla
keväällä
1945.

os. Kärkkäinen (s.1895) ja Alarik Häkkisen (s.1893) kuudentena lapsena. Vanhempia sisaruksiani olivat Kauko Pellervo (s.1921 ja k.1941), Taisto Abel (s. 1924, k. 1977), Aune Kyllikki (s. 1927), Raimo Riku (s.1928, k. 1985) ja Reijo Olavi (s. 1933, k. 1983).

VAUVALLE KIIKKU LAKANASTA

Maijan syntymää ja aiemmin kertomaani soutu- ja kulkumatkaa seuraava selvempi muistikuvani on, että vauva oli kiikussa, jossa lakanana oli sidottu kulmistaan yhteen ja ripustettu pellon reunaan puiden väliin riu'un tai heinäseipään varaan. Minäkin kävin heiluttamassa kiikkua vauvan itkiessä samalla kun muut ilmeisesti tekivät pellolla töitä.

Seuraavat muistikuvani liittyvät vanhimpiin veljiini Kaukoon ja Taistoon. He opettelivat tanssimaan tuvassa, mutta kun kuulivat isän tai äidin askeleet "porstuvasta", pakenivat nauraan "kammariin". Se oli tietysti meistä pienemmistä hauskaa. Muuta muistikuvaa minulla ei isoveljestäni Kaukosta olekaan - en muista hänen ulkonäköään ja valokuviakin on jäänyt vain yksi. Siinä ovat

Kauko ja Taisto merimiespuvuissa ehkä viiden ja kolmen vuoden ikäisinä.

ASUINRAKENNUS KÄSINVEISTETYISTÄ HIRSISTÄ

Kotini oli siis Juvan Kaskiin kylässä kirkasvetisen Sulajärven pohjoisrannalla - vaatimaton pieni maatila. Äiti ja isä ostivat sen vuonna 1929. Talon oli rakentanut pari vuotta aiemmin ja sitä asustikin Kalle Virkala niminen mies. Kalle oli ollut innokas kuoromies ja kerrottiin, että hän oli taloa rakentaessaan laulellut: "Honkain keskellä mökkini seisoo, Suomeni soreassa salossa..." ja antanut paikalle nimen Honkai. Kyläläiset puhuivatkin isästäni Honkain Aalana. Maata oli silloin noin kymmenen hehtaaria. Vuotta aikaisemmin vanhempani olivat jo ostaneet läheisen Kiviniemen torpan peltoineen.

Käsinveistetyistä hirsistä rakennettu asuinrakennus ei ollut suuren suuri, tupa ja toisessa päässä kaksi kammaria. Tupaa hallitsi osaltaan isohko leivinuuni-hella-systeemi, jonka tiilimuurin kulmat lämmetessään pitivät myös kammarit lämpimi-

nä. Isällä ja äidillä oli oma kammarinsa, jossa myös pienimmät lapset nukkuivat. Tuvan ison pöydän ääressä syötiin ja tehtiin niin läksyt kuin muutkin suurempaa pintaa tarvitsevat työt. Leivottaessa käännettiin pöytälevy ylösalaisin leivinlaudaksi. Takaseinällä oli äidin isän Nikkar'-Kärkkäisen tekemät isännänkaappi lääkekaappina ja puinen höyläpenkki sekä keskemällä tupaa myös hänen tekemänsä kiikkutuoli sekä sivusta levitettävä sänky. Sisään tullessa uunin taakse jäävä tuvan kulmaosa oli varattu keittiöhommille.

Navetassa oli muutama lehmä, sika tai kaksi röhki karsinassaan ja lampaat määkivät toisessa. Kanoilla oli koppinsa, jossa ne myös nukkuivat niille varatulla orrella, kesäisin ne pääsivät seinässä olevasta luukusta liikkumaan vapaasti ulkona. Navettaa ja tallia yhdisti avoin katettu sola.

Pihapiirissä oli lisäksi laudasta rakennettu aittarakennus, joka jakautui kahtia vaate- ja ruoka-aitaksi. Tuon rakennuksen jatkeena oli puuliiteri ja viimeisenä ulkokuone (pikkula). Vähän erillään niistä vanha hirsinen vilja-aitta, sekä sarani heiniä ja olkia varten. Mustunut hirsinen savusauna kyyhötti erillään muiden rakennusten takana. Tuvan nurkalla oli kasvimaata ja siellä porkkanoiden kanssa hyvässä sovussa kasvoi kahvin- korvikkeena käytettävä sikurijuurikas ja kessutupakka. Peltoa oli rakennusten ympärillä ja meille kuuluvassa läheisessä Kiviniemessä, sekä jokunen pieni suopelto pihapiirin ulkopuolella.

VELJET SODASSA

Vanhin veljeni Kauko oli mennyt armeijaan keväällä 1941 ja joutui jo lyhyen koulutuksen jälkeen rintamalle jatkosodan alettua kesäkuussa 1941. Kauko palveli I/JR7:ssä Parikkalan alueella ja osallistui Tyrjänjärven taisteluihin. Hän kuitenkin sairastui keuhko-kuumeeseen ja siirrettiin Savonlinnan ja Varkauden sotasairaaloiden kautta Kokemäen sotasairaalaan, josta oli kirjoittanut äidille

pääsevänsä pian kotiin lomalle. Äidin vastauskirje oli tullut avaamattomana takaisin ja sen päälle oli punakynällä merkitty: "Vastaanottaja kuollut". Muistan tuon kauniin kesäpäivän hetken. Isä, joka oli tuonut kylältä tullessaan tuon kirjeen, ja hänen vieressään pihapenkillä myös äiti ja Kyllikki, istuivat ihan hiljaa. Maija ja minä leikimme siinä ilmeisesti pienten lasten tapaan juoksennellen ja nauraen. Sen muistan, että Kyllikki sanoi meille tiukasti: "Olkaa nyt hiljaa, Kauko on kuollut." Kauko kuoli Unikeonpäivänä 27.7.1941 – kuolinsyynä oli ollut tuberkuloosi. Olin vasta viisivuotias, mutta aikuisten käyttäytymisestä johtuen kuva tilanteesta on jäänyt mieleeni, ja muistan tuon kirjeen kyllä sitten hyvin aikuisajaltani.

Olin sitten ollut äidin ja isän kanssa kirkolla, kun Kaukon arkun piti tulla sinne. Arkku ei kuitenkaan tullut sinä päivänä, ja tulin äidin kanssa myöhään yöllä kotiin jollakin kuorma-auton lavalla ja lopun matkaa tietysti kävellen - eihän meille ollut autotietä. Matkasta ei juuri muuta jäänyt mieleeni kuin äidin lohduton itku Sulajärven rantaa kiertävällä polulla kotia lähestyessämme. Isä oli jäänyt kirkolle odottamaan ja lopulta kun arkku oli yöllä tullut, sen päällä oli ollut lappu "Ei saa avata". Sisareni kertoman mukaan oli kaaosmaisissa hautajaisissa Juvan kirkolla silloin samalla kertaa Kaukon kanssa siunattu haudan lepoon yhteensä viisikymmentäneljä sodan uhria. Kahdeksan pappia oli ollut toimittamassa siunausta. Minä nuorimman sisareni Maijan kanssa olen mitä ilmeisimmin ollut kotona hautajaisten ajan. Kotona oli sitten hautajaisten jälkeen ollut pieni kahvitilaisuus.

Seuraava veljeni Taisto Abel meni tietojeni mukaan sotaväkeen lokakuussa 1942. Siellä hän ryhtyi alusta lähtien käyttämään toista etunimeään Abel. Hän palveli pikaväärimiehenä III/JR 50:ssä aina Syvärillä asti kunnes kesäkuussa 1944 tuli koko joukolle siirto Kannakselle. Siellä Taisto haavoitui Tali-Ihantalan taisteluissa Kärstilänjär-

vellä 3.6.1944. Hänet kotiutettiin marraskuussa 1944 Hämeenlinnan sotasairaalaan, sirpale edelleen keuhkoissaan.

Muistan Taisto-veljeni, ja jotkut naapurin miehet sotilaspuvuissaan, istumassa tuvan penkeillä jutellen vakavina ja niin hiljaa, ettei siitä saanut selvää kuin muutaman sanan sieltä täältä.

Radiosta kuului usein vakavaa puhetta. Aikuiset kokoontuivat sitä kuuntelemaan ja meidän lasten oli silloin oltava aivan hiljaa.

DESANTTEJA PELÄTTIIN

Sodan ajalta muistan jatkuvan, kaukaisen jymisevän äänen. Se kuului rintamalta - niin minulle on kerrottu. Ääni oli erilaista kuin ylitse lentävien lentokoneiden, joiden äänen kuultuaan piti juosta piiloon puiden alle. Vieraille, tuntemattomille ihmisille kiellettiin puhumasta, koska he voivat olla desantteja (vihollisen laskuvarjolla tulleet vakoojat). Tupaan en halunnut jäädä yksin, enkä pikusiskoni kanssa kahdestaan, sillä pelkäsin että joku vieras tulee. Nuo desantithan saattoivat tulla hakemaan ruokaa ja kyselemään asioita meiltä lapsilta aikuisten ollessa pois. Pihan reunamat puineen ja pensaineen antoivat hyvän suojan leikeille ja tarkkailupaikan tuvan ovelle päin kulkijoihin. Eräällä naapurilla olikin venäläinen sotavanki töissä. Meilläkin tämä Jussiksi kutsuttu mies kävi isännän kanssa silloin tällöin.

Muistan harmaat, pahviset pimennysverhot, jotka täytyi laskea alas ennen valojen sytyttämistä. Näin siksi, ettei asuttuja alueita huomattaisi yli lentävistä koneista. Kerrottiin, että joskus niistä ammuttiin jopa yksittäisiä kulkijoita. Muistan tapauksen, kun isä oli menossa navetalle päin kädessään valon antajana Tilley-kaasulamppu. Yhtäkkiä isä sammutti lampun salamannopeasti, ja samassa lentokoneet lensivät alhaalla yli pihan. Nuo koneet tulivat hyvin yllättäen metsän takaa. Niiden kova ääni pelästytti ja pysäytti. Pimenevässä illassa näkyi monta kertaa ”räiskyvä” valo Särkilahden suunnas-

sa jatkuvan jyminän säestämänä. Suunta oli lähinnä kaakkoon ja minulle on kerrottu, että Viipuria pommitettiin ja maasta ammuttiin valoraketteja.

Kotimme vieressä oli matala hiekkaranta. Muistan erään päivän, kun kuului korvia särkevä ääni, joka läheni nopeasti. Isoja veneitä tuli kovaa vauhtia rantaan ja ihmiset niistä katosivat rannan pöheikköön. Yleensä me lapset juoksimme ja leikimme tuolla rannalla päivät pitkät, joten oli kai näistä armeijan harjoituksista ollut kotiväellä jotain tietoa, kun emme silloin juuri olleet siellä.

En kaikkia noita sodan kauhuja varmasti silloin aikanaan edes ymmärtänyt, mutta pelko jäi jonnekin sisälle. Kotini vieressä kasvoi komea männikkö, ja iltarusko sai mentyjen punaiset rungot hehkumaan. Se oli varmasti upea näky, mutta minussa se herätti suunnattoman pelon tunteen, tuo väri toi mieleen tulipalon. Painajaisunissani näin usein tunneleita lumessa, ja me ryörimme niitä pitkin. Nämä unet, ja monet muutkin kauhu-unet, jatkuivat aikuisikäni asti.

RUOKA OLI KORTILLA

Meillä ei sentään sota-aikanakaan nähty nälkää. Ruoka oli luonnollisesti sananmukaisesti kortilla, mutta aina sitä meille lapsille ainakin riitti. Perunoita oli talvisinkin rinteen kaivetussa ”perunakuopassa”, samoin kaalia, lanttuja ja porkkanoita. Sieltä niitä haettiin aina pienempiä määriä käyttöön. Meillä oli kaksi perunakuoppaa talosta länteen olevassa mäen töyräässä. Sinne oli rakennettu maalattialle ”hinkalot” erilaatuisille perunoille muistaakseni halkaistuista ”näreistä”, samoista kun meillä oli aidatkin tehty. Toinen kuoppa oli varattu rehu- ja toinen ruokaperunoille. Kuopan päällys oli vain vähän maasta koholla ja oviaukko oli lähes vaakatasossa. Talvisin suljetun lautaoven päälle tuli muhkea lumikerros ja se suojasi perunoita jäätymiseltä. Pakkasella ei perunoita kuitenkaan voinut mennä hakemaan, joten niitä otettiin sieltä sisään aina suurem-

pi varasto silloin kun oli lauhaa. Keväisin sieltä haettiin siemenperunat itämään tupaan laatikoihin ja loput säilyivät sitten taas viileässä maakuopassa kesähelteillä aina syksyyn saakka. Niin, ja talvella perunakuopassa säilytettiin tietysti hillopurkit. Kun purkki avattiin, oli hillon päällä usein paksu homekerros. Se otettiin vain pois ja syötiin makoisat marjat. Jossain vaiheessa hillopurkkeihin marjojen päälle asetettiin myös Atamonilla kostutettu voipaperi. Paperin avulla saatiin home paremmin nostettua pois, ei kai siitä mitään muuta hyötyä ollut. Ei silloin tiedetty homemyrkyistä ja miten ollakaan, penisilliinikin keksittiin juuri homeesta, miten se nyt myrkyllistä olisi.

Ruoka-aitassa oli suolattuna lihaa tiinussa ja lisäksi kuivattua suolakalaa. Aitassa oli lisäksi talvella iso saavillinen puolukkasurvosta. Äiti kävi sitä puukolla vuolemassa ja mikään ei maistunut paremmalta kuin nuo jäiset puolukat kun olimme kuumessa tai muuten sairaita.

Maidosta erotettiin tuvan keittiönurkkauksessa olevalla separaattorilla kerma, josta kurnuttiin voita. Voi, samoin kuin kananmunat, olivat arvokasta vaihtotavaraa. Niitä vietiin kauppaan myytäväksi ja näin saatiin rahaa mm. lainan lyhennyksiin, näin minulle on kerrottu. Jopa kiireisellä kotikäynnillä meillä käynyt kunnanlääkäri oli pyytänyt ja saanut palkkiokseen voita.

Joskus äiti keitti ison, ulkopuolelta punaisen, emalikattilallisen munia, jotka vietiin jonnekin. Kuvittelin, että sotilaille. Me saimme rahaa, ja sotilaat kipeästi kaipaamaansa ravintoa.

SAIPPUA TEHTIIN KOTONA

Suomessa ei sota-aikana eikä heti sen jälkeenkään ollut kunnollista saippuaa riittävästi saatavissa. Saippuaa keitettiin kotona muuripadassa eläinten rasvoista ja lipeästä. Meilläkin oli iso muuripata ulkona saunan luona. Siinä kuumennettiin saunavesi, keitettiin pyykki ja valmistettiin saippua. Kun saip-

puakeitos oli jäähtynyt ja jähmettynyt, siitä kuorittiin päälle noussut vaalea saippua-kerros pois, leikattiin sopivan kokoisiksi palasiksi ja varastoitiin. Se kävi tietysti hyvin niin käsien kuin pyykinpesuunkin, eikä saunasaippuaksikaan muuta ollut. Pala-taanpa tuohon pyykinpesuun. Pyykki pestiin ja keitettiin samaisessa saunapadassa ja lopuksi huuhdottiin järvessä. Kesäaikaan se oli tietysti helppoa, mutta talvella pyykin huuhtominen tapahtui avannossa ja oli varmasti kylmää puuhaa.

KOULUUN SYKSYLLÄ 1943

Minä aloitin koulunkäynnin syksyllä 1943 Lautealan kansakoulussa, johon meiltä oli matkaa noin neljä ja puoli kilometriä. Olin juuri täyttänyt seitsemän vuotta ja muistan, että minulla oli ensimmäisenä koulupäivänä päälläni vaaleansininen valkopilkkuinen mekko.

Mutta alkuvuonna 1944 isän ja hevosen ollessa poissa isän jouduttua komennukselle Lieksaan, oli äiti todennut, että tyttö ei sitten mene kouluun. Se oli minulle ”kova pala”. Muistan istuneeni tuvan penkillä koulureppu selässä itkien katkerasti, mutta ei äiti heltynyt. Isä oli jo ennen joulua ollut usein vastassa koulusta tullessani, ja nyt kun sitä mahdollisuutta ei ollut, ei äiti halunnut lähettää seitsemänvuotiaista pientä koululais-ta lähes tiettömälle matkalle tuuleen, tuis-kuun ja pakkaseen. Sen kevään todistukses-sa minulla oli poissaoloja 284 tuntia.

Nyt kymmenien vuosien kuluttua ja koulukyytien yleistyttyä, sitä välillä miettii, miten sellainen pieni tyttö kuin minäkin, kulkea taapersi oikopolkuja sen neljä ja puoli kilometriä sulan maan aikaan kävellen ja talvisin pyryssä ja pakkasessa kouluun ja ta-kaisin. Ei ollut polkupyöriä, ei aurattuja teit-tä eikä katuvaloja. Talvisin kuljettiin mäystin-siteisillä suksilla, joita välillä voideltiin kynttiläpätkällä. Muistan kuinka suksia ja sauvoja raahattiin sitten itkien kainalossa kotiin, kun lumi tarttui oikein möykkyinä

pohjiin, tai kun oli oikein kova pakkanen ja varpaat olivat lähestulkoon jäässä nahkaisissa, koppuraisissa monoissa, ja sormia oli lämmitelty tuon tuostakin matkan varrella polvien välissä. Hameen alle, alushousujen ja kotona kudottujen ulkosivulta yhdellä sukkanauhalla liiveihin kiinnitettyjen villasukkien väliin jäi lämmintä ihoa sormien lämmittelyä varten. Äiti oli lämmittänyt tuvan uunin päivällä lähes metrisillä koivuhaloilla ja sen lämmössä käsiä ja varpaita siten koulusta tultua lämmiteltiin. Pistely oli mieleltöntä kun veri alkoi taas kiertää. Usein oli myös korvalehti, nenänpää tai poski jäänyt valkoiseksi ja niitä lumella hieromalla sulateltiin, kaikkien näiden nykyisten oppien vastaisesti. Kuinka iloinen sitä olikaan, kun isä töiltään ehti ja tuli hevosella vastaan. Usein hän satuttikin kauppa- tai muut asiansa niin, että me koululaiset pääsimme samassa kyydissä kotiin. Pitkien koulumatkojen jälkeen edellisen päivän uuniohruuro paistinpannulla voissa paistettuna maistui taivaallisen hyvältä.

OPETTAJA VASTASSA KOULUN PORTILLA

Ja sitten syksyllä 1944 yhtenä aamuna opettajamme Aino Levänen oli meitä vastassa koulun portilla. Hän itki kovasti kertoessaan, että nyt ei ole koulua, ja että sen alkamisesta kerrotaan myöhemmin, menkää vaan kotiin. Mieleeni on jäänyt kuva silloin koulun takana metsässä näkemistäni upeista hevosista. Nyt tiedän, että kyseessä oli ilmeisesti joku tykistön osa, jota siirrettiin Kanakselta Pohjois-Suomeen. Sotahan oli silloin jo loppunut ja saksalaisia piti ryhtyä häätämään pois Lapista. En muista kylläkään, kauanko tuo koulun toiminnan keskeytys silloin kesti, mutta koulu alkoi kuitenkin ennen joulua uudestaan, sillä ohjelman harjoittelu kuusijuhlaa varten on jäänyt mieleeni.

Koulunkäynti oli minulle mieluista, osasinhan lukea ja laskeakin aika hyvin jo kouluun mennessäni ja ylpeänä kannoin repussa koulusta saamaani aapista. Koulussa

jokaisella oppilaalla oli pulpetinlaatikossaan oma ruokaliina, joka otettiin pulpetin suojaksi ruokailun ajaksi. Eväät, repussa kotoa tuotu maitopullo ja voileivät, olivat luokassa aamusta aina ruoka-aikaan saakka. Koulusta saimme keittoruoan, kauraryynipuuroa akanoineen, ruispuuroa, ruispuolukka-puuroa tai hernekeittoa, jossa uiskenteli usein sianläskipaloja nahkoineen ja karvoineen. Opettaja jakoi jokaiselle ruuan emaloidulle lautaselle. Lautanen oli syötävä aina tyhjäksi samoin kuin kaikki mukana olleet eväätkin. Eikä tuo viisitoistaminuuttinen ruokatauko aina riittänyt, vaan joku joutui itkien istumaan lautasen äärellä myös seuraavan välitunnin. Muuten välitunnin saivat olla sisällä vain kaksi viikoksi kerrallaan järjestäjiksi määrättyä oppilasta. Heidän tehtävänään oli pyyhkiä liitutaulu puhtaaksi, tuulettaa avaamalla ikkunat, hakea opetustaulut tai kartat karttahuoneesta ja muuta sellaista.

Eräs vasenkätinen Raimo laitettiin kolmannella tai neljännellä luokalla istumaan viereeni. Minun piti opettajan käskystä aina tönäistä häntä, kun hän kirjoitti vasemmalla kädellä. Mielestäni se oli hyvin epämiellettävä tehtävä ja niin se tuli tehtyä aika harvoin. (Vasenkätisyyttähän ei tuohon aikaan hyväksytty.)

Tuleekin mieleeni koulun silloiset rankaisumenetelmät. Monta kertaa koko luokka käveli karhu- tai kyykkykävelyä jonnossa luokan ympäri, koska tunnustusta jostain kurittomuudesta ei keneltäkään herunut. Opettajan antamat korvapuustit ja karttakepillä läpsäytykset eivät olleet nekään harvinaisia. Nurkkaan joutui nyt ajatellen aika vähäisestäkin syystä ja jälki-istunnot olivat tuiki tavallisia.

Kerran muistan todella olleeni ”kovan paikan” edessä. Lämpimiä kenkiä ei ollut, oli vain ne moneen kertaan kastuneet koppuraiset monot. Isä oli jostain saanut tai leikannut huopatöppösen terät ja ompeli niihin siten harmaat sukanvarret ja minun olisi pitä-

nyt mennä niillä kouluun. Oli kova pakkanen ja itkin katkerasti niiden kanssa. Loppujen lopuksi en muista, olinko ne jalassa koulussa vai en. Toisten pilkantekoahan siinä pelättiin, ei ollut tuo itsetunto silloin kovin vahva.

KOULU ALKOI AAMUHARTAUDELLA

Koulu alkoi päivittäin aamuhartaudella. Me pienimmät olimme tietysti edessä ja minä olin oppinut laulettavien virsien sanat hyvin, joten lauloin ilmeisesti ”korkealta ja kovaa” aina siihen saakka kunnes opettajamme jonkun hartauden jälkeen kehotti minua vain aukomaan suutani niin, ettei ääni kuuluisi. Tuosta lähtien laulutunnit ja -kokeet olivat minulle hirveä koettelemus. Laulamistani ei kelpuutettu, mutta juhliissa sain yleensä lausua mm. Kaarlo Sarkian jonkun runon. Kanssani samalla luokalla oli hyvä ystäväni Raili ja todistuksessa hänen laulunumeronsa oli aina 10, kun taas minä 5:n laulunumerolla aina hävisin hänelle, vaikka muuten oli todistuksissa lähes samat numerot. Minun numeroitani nosti puolestaan liikunta. Syksyisin ja keväisin pelattiin usein pesäpalloa voimistelutunneilla ja minut huudettiin yleensä työistä ensimmäisenä joukkueeseen. Olin nopea juoksemaan ja siten sopiva sieppariksi. Tytöt eivät siihen aikaan käyttäneet pitkiä housuja, joten hameet päällä siellä mennä viuhdottiin.

Koulun hiihtokilpailuissa olin myös ensimmäisten joukossa. Paras saavutukseni oli toinen sija kunnan koulujen välisissä kilpailuissa omassa ikäluokassani. Minulla oli silloin päälläni harmaa alaspäin levenevä hame ja siniseksi värjätty villatakki, johon äiti oli edellisenä iltana kutonut harmaasta, kotitekoisesta langasta uudet hihansuut entisten kuluneiden tilalle.

RUKIISTA JA SIKURISTA KAHVINKORVIKETTA

Isä kasvatti kessua kasvimaan reunassa. Kun kasvin isot lehdet olivat kuivuneet uunipankolle viritetyssä narussa, hän hakkasi ne

tupakkapölkkyllä pieneksi silpuksi. Hän kääri silpusta ”sätkän” sanomalehden reunasta repäisemäänsä suikaleeseen. Tupa olikin talvisaikaan aika savuinen.

Kahvia ei myöskään saanut mistään. Rännälissä pyöri jyvät - ilmeisesti rukiin - tai kuivatut sikurijuuren palaset paahtumassa. Näistä saatiin sitä kahvinkorviketta, joka laannutti aikuisten pahimman kahvintuskan. Kuuman veden ja maidon sekoitus (hopeatee) oli lasten aamujuomaa.

Perunajauhoja tehtiin myös kotona. Kuoritut perunat raastettiin veteen isoon saaviin, ja kun perunoista irronnut tärkkelys oli laskeutunut jauhona pohjaan, vesi kaadettiin pois, taas uusi vesi ja niin edelleen, kunnes jauho oli tarpeeksi valkoista ja puhdasta. Se otettiin voipaperille uunipellin päälle ja kuivatettiin. Muistan vielä kun se mukavasti kitisi sormien välissä, ja kuinka levyt halkeilivat kuivuessaan.

Mustikkapiirakka tehtiin usein tummaan leipäjauhokuoreen. Tuo marjojen käyttö, tehtiinpä sitten piirakkaa tai muuta, oli hyvä lisä ruokaan. Porkkana-puolukkipiirakka myös oli erittäin hyvää. Kuivuneet leivät myös käytettiin - niistä tehtiin puolukoiden kanssa paistos uuniin. Vehnästäkin meillä leivottiin. Muistan että radiosta kuunneltiin lauantain toivottuja ja pulla tuoksui puhtaaksi pestyssä tuvassa.

Sodan jälkeen kehrättiin langoiksi selluloosasta tehtyä kuitua, jota nimitettiin sillaksi. Isosisko Kyllikki kutoi siitä ainakin vieraskammarin verhot, ja kyllä sitä käytettiin myös vaatteissa. Kyllikillä oli myös puupohjaiset sandaalit, joiden päällysosat oli kudottu paperinarusta. Pohja oli päkiän kohdalta sahattu vuoron perään molemmilta puolin puoleen väliin edistämään taipumista. Minulla ei sellaisia ollut, mutta kadehdin Kyllikillä olleita kauniin raidallisia korkeakorkoisia sandaaleita.

ODOTETUT AMERIKAN PAKETTIT

Willehad-eno, äidin Kalle-isän poika hänen

ensimmäisestä avioliitostaan, oli mennyt Amerikkaan 1900-luvun alussa. Willehad Kärki (Kärkkäinen) asui suomalaissyntyisen vaimonsa Lydian ja tämän tyttären Lilyn kanssa osan vuotta Lake Worthissa ja osan jossain pohjoisempana ja hän lähetti meille useasti paketteja. Hänen lähettämissään paketeissa saimme mm. hienosaippuaa kauniisti pakattuna. Niinpä äiti olikin tervetullut ”rotinavieras” taloon kuin taloon, jossa oli syntynyt vauva. Hänellä kun oli aina vauvalle tuliaisina pala hyvää saippuaa. Amerikan paketeissa oli hyvin paljon kaikkea mitä kipeästi tarvittiin. Olihan niissä paketeissa sitten meidän oloihin sopimatonkin tavaraa. Muistan kun äiti sai esimerkiksi kaksi turkiskauluria, toinen niistä oli punakettua, toinen joku vaaleampi paksuturkkinen. Molemmissa oli pää ja käpälät, meistä lapsista ne olivat erittäin hienoja. Eihän äidillä ollut juurikaan tilaisuutta käyttää niitä hienouksia. Mutta tuli myös paljon sellaisia vaatteita, joista voitiin meille lapsille ommella päälle pantavaa. Elävästi on myös jäänyt mieleeni eräs vihreävalko-ruudullinen keittiöverhokangas. Siitä kanakaasta muistan saaneeni kauniin kesämekon.

Jauheena myytävä pyykinpesuaine oli siihen aikaan meillä tuntematon käsite. Saimme ensimmäisen kosketuksen sellaiseenkin enolta tulleen paketin myötä, ja muistan kuinka sitä ihmeteltiin. Ensitutustumisella pesuaine näytti mannaryyniltä, mutta puuroa emme siitä sentään keittäneet. Pieni makutesti pani epäilemään pahinta ja tavailu paketin kyljestä selvitti loput. Paketteja tuli vielä melko pitkään sodan jälkeenkin.

TALON PÄREKATTO KASTELTIIN UUNINLÄMMITYKSEN AIKANA

Pelkäsin tulipaloo, siitähän varotettiin lakkaamatta. Pärekatot olivat herkkiä syttymään. Kesällä leivän paistamista varten iso uuni lämmitettiin aikaisin aamulla, kun kat-

to oli vielä yön jäljiltä kostea eikä tuullut, ja joskus sitä kävi isä tai joku veljistäni kastele-massa lämmityksen aikaan. Koulun kattokin alaluokilla ollessani syttyi, mutta opettaja sai tulen pian sammumaan

Tavalliset ja ainoat kengät minulla ainakin talvisin oli monot, joiden nauhat oli hankala saada auki ja kiinni. Koska pelkäsin tulipaloo, olisin halunnut nukkua monot jalassa, mutta eihän vanhempani sitä suvainneet, enkä uskaltanut pelostani heille kertoa.

Turpeennosto oli koko perheen yhteinen jokakesäinen työ. Pakkasimme eväät rep-puun ja menimme peräkanaa pientä polkua Honkainlampien ohi ja vielä melkoisen tovin eteenkinpäin ja pääsimme kylän yhteiselle turvesuolle. Nyt en enää muista sen nimeä. Oli kesän kuuminta aikaa. Isä irrotteli turpeita suokuokalla ja me lapset äidin kanssa nostelimme ne haasialle kuivumaan. Parasta niissä retkissä oli eväitten syönti. Äiti keitti mustassa nokisessa pannussa kahvia, syötiin eväitä samalla kun paarmat ja itikat söivät meitä. Se hioitava, tukehduttava hel-le, täysin tuulettomalla suolämpäreellä on jäänyt mieleeni. Olin noina vuosina alle kouluikäinen.

LAUANTAIN TOIVOTUT JA METSÄRADIO

Ensimmäinen muistikuvani appelsiininista on, kun kummitätini Hilka tuli kerran appelsiinin kanssa meille. Hän istui tuvan pitkän ruokapöydän päähän. Pöydän kulmalla oli teevati, tassi kuten meillä sanottiin ja siihen hän laittoi appelsiinin siivuja ja me saimme maistaa. Hyvä ettei vieläkin tule vesi kielelle sitä ajatellessa. Mikähän vuosi se mahtoi olla?

Radio oli tuvassa ja sitä kuunneltiinkin ahkerasti. Kesällä tuli päivisin viittä vaille kaksitoista viiden minuutin ajan kuunnelma Kalle Kustaa Korkki ja Pekka Lipponen. Silloin asetuimme aina radion viereen kuuntelemaan. Miten se aina loppuikin niin jännittävään paikkaan, että seuraavana päivänä oli pakko kuunnella. Lauantai-iltaisin kuuntelimme Lauantain toivottuja ja maa-

nantaisin Metsäradiota. Metsäradiosta on jäänyt lähtemättömästi mieleen sen tunnus-sävelmä: "Siellä niitä honkia humisee, tuolla Suomen sydänmailla...". Kuunnelmat olivat uutisten jälkeen suosituimpia ohjelmia ja niistä muistan erikoisesti Kymmenen neekeri-poikaa. Se tuli myöhään illalla, oli pimeää ja minua pelotti, mutta kuunnella vaan täytyi. Näin varmaan painajaisia kuukausikaupalla, niin jännittävä se oli.

ISÄ KYLÄLÄISTEN PARTURINA

Isä oli kaiken kaikkiaan hyvä seuramies ja armoton jutunkertoja (käytti usein "armoton" tai "armottoman" sanaa). Poikani Hannu ja erityisesti hänen Leo-poikansa tuovat nykyisin juttuja kertoessaan elävästi mieleeni isän ja hänen tapansa tarinoida. Pienestäkin asiasta saa pitkän ja lennokkaan jutun. Sunnuntaisin aikaisin aamulla alkoivat tuvan penkit täyttyä naapuritalojen miehistä ja siinä piipun- ja sätkänpolton savussa turistiin niin säät, viljankasvut, tukinajot kuin kylän juurutkin. Isä toimi myös kylän parturina. Siinä jutustelun sivussa leikattiin monen monta hiuskuontaloa siistiksi.

Hyviä tapoja yritettiin kaikin tavoin opettaa meille lapsille, joten asiaan kuului, että vierasta täytyi tervehtiä kädestä. Piti valita kahdesta pahasta pienempi, ollako tuvassa silloin kun vieraita tuli, jolloin tervehtiminen kävi luontevasti silloin, kun muutkin tervehtivät. Mutta jos sattui olemaan ulkona, joutui menemään käsi ojossa noiden miesten luo, eivätkä he aina edes huomanneet tuota ujoa tervehtimisyritystä.

Lehmät olivat vielä neljäkymmenluvulla vapaana laiduntamassa metsissä. Sieltä ne sitten vaan tulla kopsuttelivat kotiin iltalypsyyn mennessä. Lampaatkin laidunsivat laumana metsissä ja sieltä ne sitten syksyn tullen haettiin kotiin. Kaipa juttu kiersi missä päin oli jonkun talon lammaslauma nähty, joskus niitä haettiin kaukaakin. Lampailla korviin leikatut lovet ilmaisivat omistajan.

Kanat olivat vapaina kesäisin ulkona,

talvisin niillä oli oma koppi navetassa, jossa niillä oli orret ja pesät. Kanat tekivät kesäisin pesiään milloin minnekin ja niiden etsimisessä oli puuhaa meille lapsille. Kanat halusivat tietenkin hautoa poikasia ja munivat mielellään paikkaan, jossa oli jo munia. Niinpä niitä narrattiinkin laittamalla puusta vuoltu muna pesään, jolloin sieltä voitiin aina poistaa oikeat munat. Annettiinhan kanojen joskus alkukesästä hautoa poikasiakin. Niistä saatiin sitten uusia, nuoria kanoja parveen. Kun sulat olivat kasvaneet tunnistettaviksi, kukkopojat kokivat kovan kohtalonsa pölykylä. Yksi kukko tietysti kanaparvessa täytyi aina olla.

ILMOITUS ELÄIMISTÄ JA VILJASTA

KANSANHUOLTOON

Myöhemmin kuulin, että eläinten lukumäärä samoin kuin viljan määräkin piti ilmoittaa Kansanhuollolle vielä pitkään sodan jälkeen. Ilmeisesti meillä oli aina vähän ylimääräistä, koska muistan isän lähteneen joskus pimeällä jonnekin hevoskuorman kanssa. Nyt ajatellen siellä oli varmaan viljasäkki, joku sika tai lammas elävänä tai ruhona, pois tarkastajien näköpiiristä. Meidät pienemmät lapset lähetettiin esimerkiksi mäenlaskuun vaikka ei olisi yhtään huvittanut ja sinä aikana oli sitten käynyt vieras. Se oli tietysti Kansanhuollon tarkastaja ja oli turvallista lähettää lapset jonnekin kauemmas, ettei vaan lipsahtanut turhaa tietoa. En pidä tuota pientä vilppiä ollenkaan pahana, turvasihan se meidänkin isolle perheelle leivän ja toimeentulon.

Kuitenkin oli tuiki tavallista, että voita ei ollut omaan käyttöön. Kerran, kun meillä oli vieraita ja äiti oli ottanut juuri leivät uunista sekä leikannut meille tytöille voileivät, hän ripotteli niille voin sijasta sokeria. Sokeri suli lämpimän leivän päällä ja maistui hyvältä. Siitä ei saanut kuitenkaan vieraiden kuullen sanoa mitään, koska vieraat eivät saaneet kuulla, ettei lasten leiville riittänyt voita, mutta myyntiin kyllä.

Pahimpia muistojani lapsuudesta olivat teurastukset. Ei siksi, että olisin niin kiintynyt eläimiin, olihan aivan luonnollista, että karjaa kasvatettiin myös lihan vuoksi. Kotona teurastettaessa otettiin kaikki mahdollinen talteen.

Tappajaiskaaliksi sanottu keitto sisälsi niin lihaa kuin sisäelimiäkin. Erikoisen haluttuja ja herkullisia olivat munuaiset. Ne täytyi paloitella niin, että jokainen varmasti sai osansa. Ja kyllä tuo keitto olikin herkullista. Sian päästä keitettiin lihahyytelöä ja tehtiin myös sellaista syltystä, johon tuli sorkista saatua lihaa (ja rustoja) ja jotain, olisiko se ollut naudan mahalaukun seinämiä palasina ym. Ne puhdistettiin, keitettiin, paloiteltiin ja suolattiin eräänlaiseen pienehköön tiinuun. Lampaista tehtiin varmaan samoin. Suolia myös puhdistettiin makkarointa varten. Joulupäivän ruokana oli aina kotona tehdyt ryynimakkarat - kuumina, rasvaa tihkuvina ne kannettiin pöytään. Aikuiset söivät niitä hyvällä ruokahalulla, mutta minä muistan nälkäni kadonneen täysin rasvaisten makkaroiden tullessa uunista ulos.

Verestä taas saatiin paitsi lättyjä, myös veripalttua. Se oli uunipellillä paistettua paksuhkoa levyä, josta sitten leikattiin palasia. Veriletut maistuiivat oikein hyviltä jäisien, raikkaiden puolukoiden kanssa, mutta tuo palttu on jäänyt aika tympeänä mieleen.

KAHVIIN KAMFERTTIA

Mielenkiintoista oli, kun isä sai vieraakseen paikallisen teuraskarjan ostajan, erään Nestorin. He joivat kahvia tuvan pöydän ääressä. Kun aikaa oli vähän kulunut ja kahvi vähentynyt, kuppiin oli muodostunut kansi, jossa oli vain pieni reikä keskellä. Nestorin olan yli sitä ihmettä käytiin kurkkimassa. Ja vähän omituisesti se tuoksuikin lääkekaapilta. No selvisihän se sitten joskus aikuisena, että kahviin lisättiin ilmeisesti tehon antajaksi kamferttia ja ties mitä.

Raitaista siankylkeä paistettiin ohuina

viipaleina paistinpannulla, niin että rasva irtosi. Siihen lisätyt vehnä jauhot ruskistettiin, lisättiin silputtua sipulia ja sopiva määrä vettä ja näin siitä tuli hyvin tavallinen päivän ruoka perunoiden kanssa. Tuohon vedellä jatkettuun rasvaan myös kastettiin leivänpaloja tai nyrkissä puristettuja talkkuna-palleroja ja syötiin suurella mielihyvällä. Minä muistan inhonneeni tuota talkkunaa. Paistetun siankyljen ja rasvan päällä kuivatut lahnat ja särjetkin muuntuivat monesti syömäkelpoisiksi, vaikka muistankin, että nuo kuivat kalat usein vain leikattiin terävällä veitsellä leivän päälle.

Me lapset herkuttelimme paistamalla porkkana- ja perunasiivuja suoraan hellan levyllä, tai joskus siinä paistuiivat myös letut. Lantuista "jätettiin" eli kaavittiin veitsellä sen makeaa maltoa, raaka kaali maistui myös tosi hyvältä.

UKKOSMYRSKY TEMP AISI VENEEN OTTEESEENSA

Erään kauhunhetken Sulajärveltä muistan erikoisen hyvin. Äiti ja isä veivät lampaita laiduntamaan järven vastarannalle veneellä, joka oli erikoisen leveä, eikä tuo niin tyyppilinen kapea savolaismalli.

Lampaat oli "puettu" juuttikankaisiin viljasäkkeihin niin, että vain pää jäi näkyviin. Näin lampaat eivät päässeet veneessä pomp-pimaan mielivaltaisesti. Menomatka sujui hyvin, lampaat pääsivät laitumelle ja äiti ja isä lähtivät soutamaan kotiin. He olivat pääsemässä juuri Kiviniemen suojaan, kun voimakkaasti salamoiva ukkosmyrsky tempaisi veneen otteeseensa, äiti oli soutamassa ja isä tapansa mukaan perässä. Venettä ohjattiin meillä aina leveän melan avulla, niin nytkin. Isä saikin pidettyä veneen niin, ettei se kääntynyt sivutuuleen ja lopulta sai ohjattua veneen kuin ihmeen kaupalla erään lahden pohjukkaan turvaan. Me lapset, siinä oli ainakin Raimo, Reijo ja minä, katsoimme rannalta itkien ja huutaen hädis-sämme. Kotimme ja tuon lahdenpohjukan väliltä, Hoviniemen kankaalta, kaatui samas-

sa myrskyssä noin 300 metrin leveydeltä kaikki puut. Joskus myöhemmin äiti kertoi, että hän oli silmät kiinni kauhuissaan ja yritti kyllä soutaa, mutta airot eivät tavoittaneet vettä. Pojat lähtivät sitten juoksemaan rantaa pitkin paikkaan, mihin veneen nähtiin kulkevan, ja lopulta äiti ja isä tulivat kuin tulivatkin kotiin. Äiti sanoi useasti, että he eivät ikinä olisi selvinneet sieltä elävinä, ellei isä olisi ollut ohjaamassa venettä.

OMPELIJA KUTSUTTIIN KOTIIN

Äidin isää oli kutsuttu nimellä Nikkar'-Kärkänen ja hänen tekemiään kauniita huonekaluja oli meillä useitakin. Kauniisti sorvattu keinutuoli, piironki, sänkyjä ja kätkyt, jossa ainakin me nuorimmat olimme vauvunemme nukkuneet. Ihan varhaisesta lapsuudesta jo kuitenkin muistan myös äidin isän tekemän ison höyläpenkin ja miten tuvassa tehtiin erilaisia puutöitä. Isä korjasi rekiä, kelkkoja, "vedettiin päreitä" ja niistä tehtiin suuria ja pieniä vakkoja (koreja). Äidillä oli taas "vokki" lankojen kehräystä varten. Lampaista saadut villat oli karstattava ja kehrättävä langoiksi. Usein oli tuvassa vielä kangaspuut. Kangaspuilla kudottiin joskus jopa lakanakangasta ja tietysti pyyheiliinakankaat sekä verhot ja matot. Kankaisiin käytetty pellava kasvatettiin omassa pellossa. Pellava liotettiin järvessä, jolloin varsiin oli tarttunut lukematon määrä inhottavia iilimatoja, kuivatettiin pellolle levitettynä, loukutettiin ja lipsuttiin sekä kehrättiin. Räsymattojen kude leikattiin vanhoista vaatteista.

Ompelijat kiersivät tarvittaessa taloon. He olivat aina taloissa viikon, kaksikin, miten nyt töitä riitti. Vaatteet käytettiin moneen kertaan. Niitä lyhennettiin ja jatkettiin seuraavan käyttäjän koon mukaan. Takkeja ja housuja purettiin, jolloin kankaasta saatiin uudenveroinen vaate käyttämällä kangas nurin päin. Kotiin kutsuttu ompelija sai yleensä ihmeitä aikaan.

Olin ihan pikkutyttö, reilusti ennen kou-

luikää, jolloin muistan minulla olleen silloin suutarin tekemät vaaleanruskeat saappaat. Myös sukset olivat käsintehdyt. Juvalla oli taitava suksentekijä Toivo Tirronen, joka oli meidän perhetuttu jo perheen alkuajoilta. (Toivo Tirrosen äiti oli Fanny Väänänen, jonka isoisä Fredrik Väänänen oli kotoisin Rantasalmen Tuusmäen Väänälästä.)

VISPILÄT KOIVUNVARVUISTA

Keväisin kuorittiin koivunvarpuja vispilöitä varten. Vispilöitä käytettiin kerman vaahdottamiseen jos kermää oli niin vähän, ettei sitä kannattanut kirnuun laittaa. Niillä vatkattiin myös kakkutaikinat ja marjapuurot ja ties mitä. Varvuista lähti kuori irti helposti juuri alkukesästä. Sitten kun koivut olivat hyvässä lehdessä, tuossa juhannuksen aikoihin, isä toi metsästä suuren kasan rauduskoivun oksia. Niistä laitettiin saunavastoja jokaista viikkoa kohti ainakin kaksi. Vastat ripustettiin kuivumaan talon vintille. Vielä ennen heinäntekoa oli vuorossa tupposten teko. Tupposiin käytettiin kaikkia lehtipuun oksia ja vesoja. Tupposten tekoa varten seppä oli takonut pieniä vesureita, joilla oli hyvä katkoa oksia niin kaadetuista puista kuin nuorista vesoistakin. Noin metrin pituiset lehtevät oksat sidottiin saunavastan tavoin taipuisilla oksilla nipuiksi ja varastoititiin latoon lehtien kuivuttua. Nämä olivat hyvää ruokaa lampaille sitten talvisai-kaan.

MAITO SÄILYTETTIIN RUOKAKONTTORISSA

Juhannuksen aikoihin oli Sulajärvessä meillä salakan kutu ja salakoita pyydystettiin kotona pumpulisesta kalalangasta punotuilla pienisilmäisillä merroilla. Meille kuuluvassa erillisessä Kiviniemen kärjessä oli sileä kallio ylettyen veteen, jossa hiekkapohjalla oli kiviä. Muistan kuinka vesi aivan kuin kiehui kalojen liikkeistä. Näiden kivien väleihin merrat aseteltiin ja voi sitä pienempienten kalojen määrää. Isä yleensä, toki muutkin, kantoi niitä kotiin sangollisittain ja

Salakan perkausta (v. 1949), taustalla vanha savusauna. Kuvassa vasemmalla isäni Alarik ja äitini Toini, oikealla edessä istuu kirjoittaja itse myssy päässä. Kuvassa ovat myös molemmat sisareni ja veljeni Taiston pikkutyöt.

me muut, pienimmät lapset mukaan lukien perkasimme. Suomustaahan niitä ei muistaakseni tarvinnut, mutta maha täytyi avata suoliston poistamiseksi, joten olihan siinä näpertämistä. Kalat suolattiin ja levitettiin kuivumaan aurinkoon, ja kuivina ne sitten olivat hyviä yli talven. Kuvassa ovat äiti, isä, Kyllikki, Maija, Taiston tytöt Seija ja Pirkko sekä minä, Terttu.

Jääkaappejahan ei tietenkään ollut. Meillä oli tuvan eteisen viereen, oikeastaan se oli osa eteistä, rakennettu ruokien säilytyshuone, ruokakomero, konttori. Siellä olivat niin maidot kuin leivätkin, samoin valmiit ruuat. Suurimmat lihatiinut tai mahdolliset ruhot olivat ruoka-aitassa. Nämä paikat olivat myös hiirien suosiossa ja olikin melkoinen työ suojata ruuat noilta pikkunäpistelijöiltä. Meillä oli tietysti kissoja, usei-

ta samanaikaisesti. Mutta vielä tuohon ruokakomeroon, konttoriin niin kuin sitä sanottiin. Muistan kerrankin, miten hiiri vain istui ja tillitti minua pyöreillä silmillään, kun menin hakemaan jotakin. Hävitä näitä nyt sitten. Usein leivästä tai pullapitkosta leikattiin vaan hiirien syömää kohtaa vähän laajemmalta pois ja hyvältä maistui. Samahan se oli homeen kanssa. Homeinen kohta leikattiin pois, ja leipä oli taas syötävää.

Omaan tarpeeseen käytettävä maito säilytettiin myös tuossa ruokakonttorissa. Talvella maito tietysti jäätynä ämpäriin, mutta ei hätää, jäähän koverrettiin puukolla reikä ja sieltä alta tuli hyvää maitoa. Liekö sitten enimmäkseen rasvat ehtineet kerääntyä päälle jo ennen jäätymistä eivätkä näin ollen enää maistuneet, vai oliko vain tuo maidon kyl-

myys, joka teki siitä niin herkullista.

MYLLYNKIVILLÄ JAUHETTIIN JYVIÄ ”HERKUKSI.”

Voi kirnuttiin pystykirnussa. Oli jännittävää katsella, kun kerma turskahteli männän reikien läpi, männän painuessa pohjaan. Voi nostettiin sitten laakeaan, katajasta matalan tynnyrin tavoin tehtyyn astiaan, jossa se pestiin ja suolattiin. Kesäisin kirnu ja voiastia, niin kuin muutkin puuastiat, hangattiin rantahiekkaa käyttäen puhtaaksi.

Muistan, että joskus kesällä ainakin osa voista ja kerma laskettiin hinkissä kaivoon, ei kuitenkaan veteen asti. Siellä ne tietysti säilyivät viileässä ja pimeässä härskiintymättä.

Kuoritusta maidosta valmistettiin kokkeja. Toisin sanoen maidon annettiin hapantua hinkissä kuten viili, sitten siihen vedettiin veitsellä ristikko, jolloin hera erotui. Tätä kokkeja syötiin maidon kanssa lusikoiden. Usein mukana oli isoja perunapiirakoita. Ne olivat todella isoja, tuolaisia parinkymmenen sentin pituisia, ruis-kuoreen tehtyjä ja yleensä jo pöytään tuotaessa kahtia leikattuja. Kesäisenä juhanusruokana muistan erikoisesti tuon kokke-lin ja ohraryynirieskan. Parempaa ei voinut ollakaan. Rieska tehtiin aika pieniksi rouhituista ryyneistä kirnupiimään. Ohut taikina joka paistettiin uunipellillä. Vielä nytkin sitä saa ainakin Mikkelin torilta melkein ”oikeaoppisena”. En tiedä olisiko siinä vähemmän rasvaa vai mitä, mutta se on kuitenkin kovemman oloista kuin mitä nuo lapsuuden rieskat.

Vilja-aitassa oli jauhoja sekä ainakin jyviä, joita voi savusaunan nurkassa olleilla myllynkivillä jauhaa. Muistan, että syksyn ensimmäinen makuelämys oli vaalea ”nyrkkirieska”. Ensimmäiset saran reunassa kypsyneet tähkät oli poimittu käsin. Niistä irrotetut jyvät jauhettiin noilla myllynkivillä, ja jauhoista äiti paistoi uunissa kaalinlehdellä nyrkkirieskaa. Tuon rieskan maku

on erikoisesti jäänyt mieleeni, ja voin melkein tuntea vieläkin sen tuoreen viljan maun. Leipä leivottiin tietysti myös aina kotona.

LOPPUTUNNELMIA

Peltoja on välillä raivattu, välillä pantu pakettiin = metsitetty. Muistan, miten isä kesähelteellä kuokan ja kangen kanssa raivasi lisäpeltoa läheiselle suolämpäreelle. Me lapset veimme hänelle kahvia villasukkaan käärityssä lasipullossa, ja voileipiä, ja yritimme joskus pienillä voimillamme auttaakin. Sauna lämpeni silloin joka ilta. Siellä isä pehmitteli lihaksiaan niin, että jaksoi taas seuraavan päivän. Ja miten monta muuta peltopalaa onkaan aikoinaan raivattu samalla tavoin - ja nyt nuo kaikki kasvavat taas metsää. Voi vain kuvitella, miten pahalta tuo tuntuisi noiden raivaajien mielessä.

Monesti tulee mieleen, että miten äiti jaksoi seitsemän lasta synnytettyään hoitaa kodin ja lapset silloisissa oloissa kaiken muun työn ohella - mutta niin jaksoivat monet muutkin äidit.

Aika kuluu, pian ei ole edes niitä jotka muistavat nuo ajat, ja ehkä on hyvä niin. Jokaisella ajalla on omat hyvät ja huonot puolensa.

Terttu Häkkinen muutti Juvalta Helsinkiin 1960 ja kouluttautui laborantiksi. Hän avioitui FT Pertti Väänäsen kanssa 1972. Reilun 38 työvuoden ja 30 vuoden Espoossa asumisen jälkeen hän muutti miehensä kanssa viisi vuotta sitten Keralle.

RAKAS REETA-MUMMO

Minun on ikävä sinua. En koskaan saanut istua lämpimässä sylissäsi, en silitellä poskeasi, en kuunnella hyräilyäsi. Kumminkin tunnen vahvasti sinut lähelläni. Kannustat ja ohjaat oikeaan.

Koen suurena puutteena sen, että emme milloinkaan tavanneet. Meitä erottivat sadat kilometrit ja sinulla ikä alkoi painaa, joten et enää voinut lähteä pitkälle matkalle poikasi perheen luo. Olin juuri täyttänyt yhdeksän, kun sinä tulit matkasi päähän.

Olen tallentanut sisimpääni kaiken, mitä olen sinusta kuullut vanhemmilta sisaruksiltani. Olithan ennen syntymääni, kun vielä jaksoit matkustaa, käynyt kotonani. Vanhempani ja tädit ovat myös kertoilleet, kun olen pyytänyt heitä kuvailemaan sinua ja elämäsi.

Avioiduit nuorena neitosena saman kylän pojan kanssa. Asetuitte asumaan kotikyläännne, Vieremälle. Valkorunkoiset koivut reunustivat järveä, jonka törmällä kökötti savupirttinen. Perustitte perheen. Saitte lyhyen ajan sisällä kahdeksan lasta. Ilo asui kanssanne pienessä vaatimattomassa kodissanne. Pirtin lattialla piipersi paljon pieniä jalkoja ja orresta riippuvassa heijassa oli usein liekuteltavana piltti.

Suru ei kumminkaan kaihtanut pirttiänne, jo varhain jouduitte viisi pikkuistanne vähän ajan sisällä saattamaan kirkkomaahan. Kulkutaudit osasivat pienimpääinkin asumukseen noina ankeina aikoina.

Olit vielä nuori, kun jouduit veisaamaan puolisosikin viimeiselle matkalle. En osaa edes kuvitella menetytesi määrää.

Leskeksi jäätyäsi asuit Reetalanmäellä, kuten kyläläiset olivat sinun mukaasi asuinpaikkanne nimittäneet, rakkaassa savupirtissäsi aivan yksin elämäsi loppuun saakka.

Olen tavannut ikääntyneen rouvan, joka on asunut naapurissasi nuorena tyttösenä. Hän kertoi, että olit ollut viimeisiin hetkiisi saakka valoisa, hyväntahtoinen ja seurallinen ja sinusta olivat pitäneet kaikki, niin nuoret kuin vanhatkin. Kun sinulle oli karttunut jo kunnioitettavasti ikää, nuoria oli iltaisin kokoontunut seuraksesi pirttisi. Heille olit tarinoinut ja keitellyt kahvia, vieraanvarainen kun kaikessa niukkuudessaikin olit. Sinä itse ja myös pirttisi oli ollut aina siisti ja puhtaat linat pöydillä.

Rouva kertoi myös, että sinulla oli kaunis lauluääni. Olit nuorison kanssa laulanut pirttissäsi kansanlauluja, veisannut virsiä ja sinun pöydälläsi parhaalla paikalla oli aina ollut esillä raamattu.

Olit ollut ahkera, olit tehnyt paljon käsitöitä. Talojen emännät olivat kehruuttaneet sinulla lankoja joita olitkin kehrännyt mittavat määrät. Näitä töitä olit tehnyt tekemisen ilosta, jouten kun et osannut olla ja myös leventääksesi leipääsi. Yksi ajan haalistama valokuva minulla on sinusta. Istuit siinä mökkisi päädyssä pihanurmikolla tyttäresi ja tyttärenpoikasi kanssa. Kuvasta voin todeta, että olet pieni ja solakka, hiuksesi on kammattu taakse päin nutturaksi. Hymyilet kuvassa, oletahan saanut kaukaisia läheisiäsi kylään.

Kun tuli aikasi mennä pois, lapsuudenkotiini tuotiin kauniita käsitöitäsi. En oikein ymmärtänyt silloin menetystä, mutta nyt paljon myöhemmin olen todella pahoillani, että en tavannut sinua. Sinulla olisi ollut niin paljon elämänkokemusta ja viisautta jakaa minullekin elämäni eväiksi. Olisin kipeästi tarvinnut niitä.

On minulla kumminkin jotakin, mikä on kuulunut sinulle. Se on hyvin, hyvin kulunut raamattu. Sen muutamilla sivuilla on nokihaukkasia. En missään nimessä pyyhki niitä pois. Muistuttaahan haukkaset siitä, millaisissa olosuhteissa asuit ja rakkaistasi luopumisen tuskassa etsit lohtua pyhästä sanasta. Olen myös aistiviniäni raamatun sivuilta aitoa savupirtin hajua.

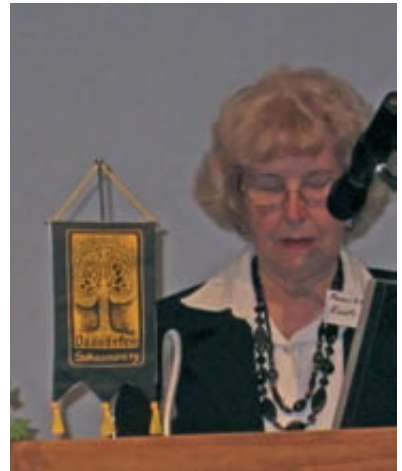
Olen viime vuosina käynyt useana kesänä haudallasi Vieremällä sinua ikävöimässä. Olen tuonut sinulle kauniita kukkasia. Tuskinpa elämäsi aikana niitä koskaan saitkaan. Elämä ja aherrus jokapäiväisen leivän eteen oli sinun aikana niin toisenlaista. Olen seisonut hiljaa ristisi edessä kauan ja kerrannut mielessäni sinusta kuulemiani asioita. Olen aistinut elävästi, että henkesi on lähelläni, siunaa askeleitani ja ohjaa oikealle tielle. Olen turvassa.

Sinun raamattu, rakas Reeta mummo, on kaikkein kallein aarteeni. Kiitos siunauksestasi.

Isäni äiti Greta (Reeta) Caisa syntyi 2.10.1863 Iisalmen msrk Svänninmäellä, Anders Johaninpoika Böökin ja Elsa Brita Revon kuudentena lapsena. Reeta vihittiin Iisalmen msrk Paavo (Påhl) Josuanpoika Väänäsen (s. 16.10.1854 k. 10.06.1907) kanssa Iisalmen mrsk Valkeamäki. Greta Caisa kuoli 2.01.1941 kotonaan Vieremällä.

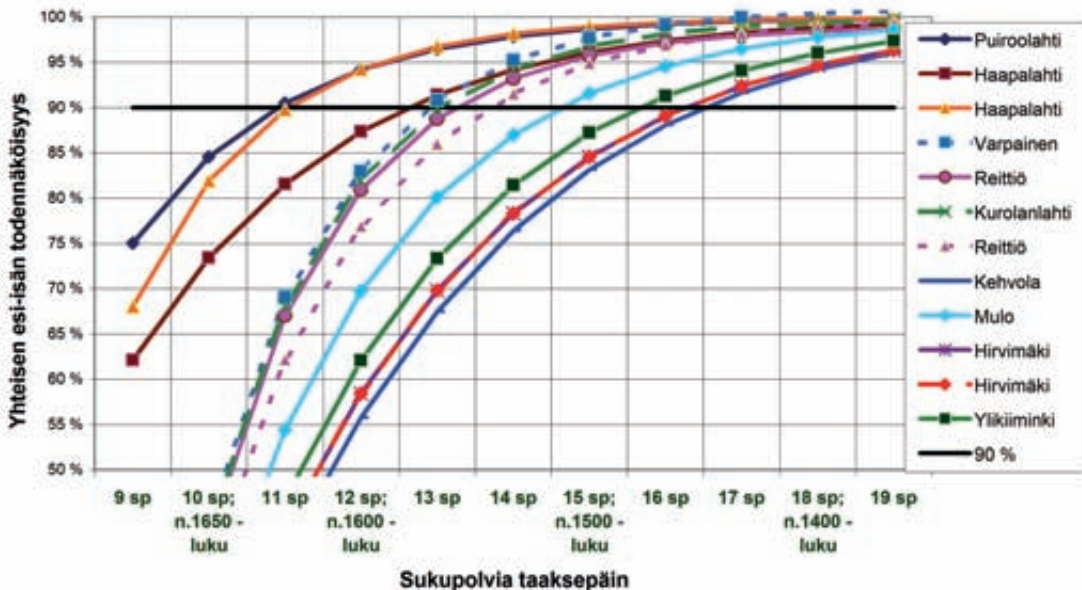
Gretan ja Paavon lapset: Alina, Johanna, Anselm, Alpiinus, Maria, Anna Lyyti, Iita Maria, Elsi Aukusta. Kirjoittaja on Anselmin seitsemänlapsisen katraan kuopus, Annikki.

Kirjoitus 'Rakas Reeta-mummo' palkittiin 28.3.2011 Pohjois-Pohjanmaan Kirjoittajat ry:n kevättapaamisessa Oulussa, mutta sitä ei ole aiemmin julkaistu.

Kirjoittaja Annikki Vuoti Kuopion sukokouksessa.

Eri sukuhaarojen etäisyys Pöljän sukuhaarasta

Kuvassa Y67-DNA-testin tuloksena saadut todennäköisyyskuvaajat yhteiselle esi-isälle, kun eri sukuhaaroja verrataan Puiroolahden/Pöljän sukuhaaraan.

SUKUHAAROJEN KESKINÄISEN SUKULAISUUDEN SELVITYS DNA-TESTEILLÄ

Tämä yhteenveto täydentää Väänästen sukupuussa No. 18 s. 22 esitettyä väliraporttia tehtyjen Y-DNA-testien tuloksista.

Tutkimuksessa selvitettiin kaikkiaan 10 Väänäs-sukuhaaran keskinäisen sukulaisuuden läheisyyttä. Pyrittiin myös saamaan selville ovatko mahdollisesti Pohjois-Pohjanmaan (Ylikiminki) ja Pohjois-Karjalan (Mulo) sukuhaarat kulkeneet omia teitään vai lähteneet Kehvosta omille alueilleen.

Selvitys päätettiin tehdä määrittämällä valittujen sukuhaarojen miesten soluista Y-kromosomin 67 tiettyä ja tunnettua markkeria. Y-kromosomi tulee aina vain isältä pojalle ja aiheuttaa nimenomaan sen, että syntyvän lapsen sukupuoli on poika. Myöskin Y-kromosomin DNA:n mutaatiot tunnetaan ja geenitutkijat ovat pystyneet arvioimaan niiden syntyajat vuosituhsien aikana, ja niin on saatu nuo 67 markkeria.

DNA-määritykset tehtiin USA:ssa Family Tree DNA nimisen yrityksen toimesta siten, että sieltä tilattiin kullekin näytteelle Y67 testi. Kun kaikkien henkilöiden tulokset oli saatu voitiin selvittää mitkä sukuhaarat osuivat niin lähelle toisiaan, että kaikki

67 markkeria olivat yhtäläiset.

Y-kromosomin DNA:ta tutkimalla saatiin selville seuraavaa: Kaikki tutkitut sukuhaarat voitiin todeta olevan N-klaanin eli ns. muinaisten mammutinmetsästäjien Y-DNA-geneettisiä sukulaisia - niinhän on itse asiassa noin kolme neljäsosaa savolaisista miehistä. Osa sukuhaaroista antoi tuloksia, että vain 66 markkeria 67:stä oli yhteneväisiä tai 65 tai 64 jne. Näin saatiin eri sukuhaarat "lähi-sukulaisuus"-järjestykseen. (On muistettava, että Y-DNA määrää vain henkilön sukupuoleksi miehen. Sen vuoksi myös muiden sukujen jäsenillä on samanlaisia Y67-DNA tuloksia kuin Väänäsillä. Kuitenkin ne, joilla on kaikki 67 markkeria samat, ovat hyvin vahvasti samaan sukuun kuuluvia. Mutta niiden henkilöiden joukossa, joilla tuli 66 markkeria samaksi 67:stä tai vähemmän, voi jo näkyä myös toisen suvun miespuolinen jäsen.)

Jokaisen testatun sukuhaaran tuloksista muihin verrattuna tehtiin käyrästo, mikä näyttää eri sukuhaarojen suhteellisen lähi-sukulaisuuden toisiinsa. Esimerkkikuva esittää muiden tutkittujen sukujen suhdetta tä-

män artikkelin kirjoittajan Puiroolahden/ Pöljän sukuhaaraan. Kuvassa vaaka-akseli edustaa sukupolvia taaksepäin ja pystyakseli saatuja sukulaisuuden todennäköisyysprosentteja. Käyrät viivat esittävät, millä todennäköisyydellä ao. sukuhaaralla on yhteinen esi-isä Pöljän sukuhaaran kanssa sukupolvia taaksepäin. Missä käyrä leikkaa 90 % tason, voidaan yhteisen esi-isän sanoa olevan mitä todennäköisin. Näin ollen Pöljän suvun lähimmät sukulaiset näyttävät olevan toinen Puiroolahden haara ja toinen Haapalahden haara noin 11 sukupolven päässä eli 1600-luvun alkupuolella (ensimmäinen ja toinen käyrä viiva vasemmalta). Kolmas viiva vasemmalta esittää toista Haapalahden näytettä, minkä tulos poikkeaa kuitenkin selvästi edellisestä Haapalahden näytteestä. Seuraavat kolme viivaa osuvat päällekkäin ja esittävät Varpasen, Kurolanlahden ja toisen Reittiön haaran suhdetta Pöljän haaraan. Yhteinen esi-isä löytyy mahdollisesti 13 sukupolven takaa. Toinen Reittiön haara on näistä vielä yhden sukupolven päässä. Neljäs viiva oikealta eli Mulon haara leikkaa 90% viivan vasta noin 15 sukupolven kohdalla, mikä merkitsee yhteisen esi-isän mahdollisuutta Pöljän haaran kanssa jossain 1500-luvulla. Yhden sukupolven päässä siitä on Ylikiimingin sukuhaara ja vielä yhtä sukupolvea aikaisemmin löytyvät yhteiset esi-isät Hirvimäen ja Kehvolan suvuilla Pöljän sukuhaaran kanssa – eli jostain 1400-luvun puolivälistä. Vastaavanlaiset kuvat saatiin jokaisesta tutkitusta sukuhaarasta.

Tuloksista kävi siis selväksi, että Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan ja Hirvimäen sukuhaarat ovat kukin kulkeneet omia teitään jo keskiajalta lähtien, koska keskinäinen sukulaisuus Kehvon sukujen suhteen oli hyvin vanhaa perua. Yllättäen myös Kehvon kantaisän Antti Väänäsen sukuhaara eli Kehvolan haara näyttää olevan vain hyvin kaukaista sukua muille tutkituille Väänäs-suvuille.

Reittiön, Puiroolahden ja Kurolanlahden sukuhaaroilla on selvästi yhteinen esi-isä – eikä ilmeisesti kovin kaukainenkaan – vaikka sitä ei tietenkään tällä testauksella voitu löytää. Ilmeisesti kyseinen esi-isä asusti jo

Kehvon maisemissa 1500-1600-lukujen vaihteessa. Yllättävää oli, että vaikka Reittiön haaran kahdella henkilöllä oli yhteinen esi-isä kirkonkirjojen mukaan 1700-luvun puolivälissä, näytti siltä, että toinen heistä oli ”läheisemmin” sukua muihin kuin toinen. Tämä johtuu siitä, että toisessa haarassa oli yksi markkeri muista poikkeava (osumat 66/67) ilmeisesti ylimääräisen mutaation takia, mikä näkyi yli viisikymmenvuotiaana saadun pojan Y-DNA:ssa. Samoin toinen Haapalahden sukuhaara erosi toisesta Haapalahden sukuhaarasta suhteessa muihin, vaikka niiden yhteinen esi-isä löytyy kirkonkirjojen mukaan 1800-luvun puolivälistä. Nämä poikkeavat tulokset osoittavat, että tällaisten Y-DNA-tulosten tulkinta ei ole mitenkään helppoa tai yksinkertaista. Niihin pitääkin suhtautua yhtenä tuloksentekijänä muiden joukossa. Vasta kun useampi eri lähde tai näyte antaa samansuuntaista tulosta, voidaan asia sanoa varmaksi.

Saadut tulokset antavat kuitenkin hyvää lisätietoa, kun selvitetään kehvolaisten sukujen keskinäisiä suhteita. On kuitenkin muistettava, että saadut tulokset ovat suuntaa antavia ja ehkäpä enemmän poissulkevia kuin täsmällistä tietoa antavia.

Olisi kiinnostavaa selvittää muiden Väänäs-sukujen, erityisesti eteläsavolaisten kuten Ristiinan ja Rantasalmen sukujen suhdetta nyt testattuihin. On myös syytä miettiä, miten läheisiä todellisuudessa ovat sellaiset ”vieraat” suvut, jotka Y-DNA-testissä osuivat lähemmäksi tiettyjä Väänäsiä, kuin muutamat Väänäs-suvut. Voisivatko he olla sittenkin Väänäsilä sukua, jos ovat lähtöisin samoilta seuduilta kuin Väänäset, esimerkiksi Rantasalmelta? Dosentti Sirkka Paikkalan (tutkija Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksessa) mukaan Etelä-Savossa ja Karjalassa oli jo 1200-luvulla tavallisella kansallakin sukunimi käytössä. Mutta olisiko myös mahdollista, että joku Väänänen on naapuriin kotivävyksi mentyään ottanutkin itselleen uudeksi sukunimekseen appiukkonsa sukunimen saadessaan tilan isännöyden? Pohdittavaa ja tutkittavaa riittää.

Pertti Väänänen

Päivänsankari
Kyösti Väänänen
ja kirjoittaja Sinikka
Aaltonen.
Kuva Sinikka
Aaltoselta.

KYÖSTI VÄÄNÄNEN 80 VUOTTA

Sukuseuramme pitkäaikainen esimies ja kunniajäsen Kyösti Väänänen täytti elokuussa 80 vuotta. Hän on syntynyt 16.8.1931 Kuopiossa.

Kyösti Väänänen on teologian tohtori, dosentti ja tutkija. Hän toimi sukuseuramme esimiehenä 21 vuotta 1980- ja -90-luvuilla. Hän on tutkinut paljon sukuamme ja kirjoitti sukuseuralle tutkimuksen *Savon Väänästen vaiheita keski- ja uuden ajan vaihteesta 1700-luvun alkuun*. Johtokuntakaudellaan hän on ollut Väänästen sukupuu -lehden toimitussihteerinä ja vastaavana toimittajana sekä kirjoittanut niihin laajoja suku- ja henkilöhistoriallisia artikkeleita. Hän on myös toimittanut monet sukukokousten jumalanpalvelukset. Hänen saarnojaan on talletettu sukuseuran arkistoon. Kyösti Väänänen kutsuttiin seuramme kunniajäseneksi vuoden 2005 sukukokouksessa Muuruvedellä.

Kyösti Väänänen on monien erilaisten järjestöjen toiminnassa mukana puheenjoh-

tajana ja jäsenenä. Hänet on kutsuttu Suomen Historiallisen Seuran tutkijajäseneksi vuonna 1987 ja 1988 Suomen Sukututkimusseuran tutkijajäseneksi. Hänen kirjalliseen toimintaansa mahtuu väitöskirjan lisäksi kirkkohistoriallisia teoksia ja artikkeleita, elämäkertatutkimuksia sekä eri yhteisöjen historia-teoksia.

Kävin mieheni kanssa onnittelemassa Kyöstiä sukuseuran puolesta hänen kauniissa kodissaan Mikkelissä. Seinillä oli hienoa taidetta, jota Kyösti vaimonsa Anna-Marian kanssa esitteli meille ja pappi, kuvataiteilija Taina Pietilälle. Kahvia meille tarjoili heidän pojanpoikansa. Kyöstillä on suuri ja monipuolinen kirjasto, jota hän halusi erityisesti myös esitellä. Sukuseuran puolesta veimme kukkien lisäksi hänelle sukuseuran solmio-neulan, jonka hän heti laittoi kravattiinsa.

Esimies Pentti Väänänen on kirjoittanut laajemman esittelyn Kyösti Väänäsestä Sukupuu-lehdessä n:o 13, artikkelissa kunniajäsenistä.

Sinikka Aaltonen

Uusi kunniajäsen Pekka Väänänen oikealla. Kuopion sukukokoukseen osallistui myös kolme aiemmin kutsuttua kunniajäsentä: sukututkija Assar Väänänen, majuri evp. Jouko Kaarlo (Kalle) Väänänen ja ministeri Marjatta Väänänen. Pekka Väänänen sai myös Sukuseurojen Keskusliiton kultaisen ansiomitalin. Kuva: Sinikka Aaltonen.

PEKKA VÄÄNÄNEN SUKUSEURAN KUNNIAJÄSENEKSI

Väänästen 15. sukukokous kutsui sukuseuran 11. kunniajäseneksi maanviljelijä Pekka Väänäsen Siilinjärveltä. Kunniajäsen kutsutaan sukukokouksen valitsemana seuran jäsen, joka on erityisesti ansioitunut sukuseuran toiminnassa tai muulla toiminnallaan edistänyt huomattavasti seuran tarkoituksen toteutumista. Väänästen sukuseuran ensimmäiseksi kunniajäseneksi kutsuttiin 1969 professori Kaarlo Teräsvuori.

Uusin kunniajäsen Pekka Väänänen toimi sukuseuran sihteerinä 1995–1999, toisena varaesimiehenä 1999–2002 ja esimiehenä 2002–2005. Näinä vuosina tapahtui sukuseuran yllättävä vaurastuminen osakkeiden arvon myötä. Se merkitsi myös ”piällysmiesten” päätöksenteon ja vastuun nousua uudelle tasolle. Pekka Väänäsen vastuulla oli erityisesti seuran järjestötoiminnan hoitaminen sihteerivuosista alkaen.

Pekka Väänänen perheineen on viljellyt Limalahden sukutilaa Siilinjärven Toivalassa. Tilan 12. isäntä on jo luovuttanut isännöyden pojalleen Markulle, mutta avustaa aktiivisesti Valma-puolison kanssa maitotilan töissä. Limalahti on arkeologien tuntema paikka, josta on löytynyt asumisen jälkiä peräti 10.000 vuoden takaa.

Pekka Väänänen on ollut aktiivinen monissa yhteisissä asioissa. Kotikunnassa hän on pitkäaikainen kunnanvaltuutettu ja kunnanhallituksen puheenjohtaja. Tuoreimpia tehtäviä on jäsenyys Kuntaliiton Kunta-uudistusryhmässä.

EP & RM

Heikki (vas.) on nuorin Anni ja Pekka Väänäsen viidestä lapsesta. Vanhemmat sisarukset ikäjärjestyksessä olivat Kauko, Olavi, Pentti ja Terttu. Kaukon perustama Väänäsen Auto, Olavin Kuopion Kaukokiito ja Pentin rakennusliike työllistivät nuorukaista vuoroin tämän muiden työmaiden lomassa.

MISTÄ PUUSTA VEISTETTY

- KIRJA HEIKKI VÄÄNÄSESTÄ JA KARELIA-PARKETISTA

Väänästen Sukuseuran tilaisuuksissa varsinakin Kuopiossa on nähty teollisuusneuvos Heikki Väänänen. Hänestä ja Karelia-parketista kertova teos *Mistä puusta veistetty* voidaan laskea kasvavan Väänäs-kirjallisuuden joukkoon, vaikka se onkin tehty ensisijaisesti lähipiireille.

Seppo Sarlundin kirjoittamaa kirjaa voi lukea teollisuushistoriana, Kuopio- ja Tuupovaara -tietoutena, puun jatkojalostuksen kuvailuna, menestyneen suomalaisen yrittäjän tarinana ja monesta muustakin näkökulmasta. Tässä kuitenkin katsastetaan sukunäkökulmaa.

Heikki Antero Väänänen syntyi vanhempiensa kuopuksena 1944 Maaningalla kuuluen sekä Kehvon että Hamulan sukuhaaroihin. Heikin äidinäiti oli hänkin Väänäsiä, nykyisen Siilinjärven Panninniemenestä. Heikkiä edelsi kolme veljeä ja sisar. 1950-

luvun alussa muutettiin Kuopioon. Kanskoulun jälkeen Heikki kävi kauppakoulun ja vietti sitten nuoruusvuotensa vaihtelevissa työpaikoissa, milloin veljiensä yrityksissä, milloin Ruotsissa. Tankkiauton kuljettajana nuori mies kohtasi tuoreen ylioppilaan Aino Jalkasen, joka paistoi munkkeja serkkunsa huoltoasemalla. Liitosta on tullut pitkä, vaikka onni uhkasi loppua heti avioliiton alussa. Nuori rouva kuitenkin parani vakavasta syövästä.

Vähän alle kolmikymppisenä Heikki aloitti parkettiasentajana. Oman yrityksen hän hankki 1981 ja kymmenen vuotta myöhemmin osti oman tehtaan. Tinkimättömän laadun ja hyvähenkisen työyhteisön myötä Karelia-parketti menestyi ja kasvoi. Keväällä 2007, kun Väänästen Sukuseura piti vuosikokousta Kuopiossa, pääsimme Heikki Väänäsen isännöimänä kiinnostavalle tehdas-

vierailulle Karelia-Upofloorin tiloihin. Samoihin aikoihin hän lupautui sukuseuran hallitukseen. Seuraavana vuonna arvostettu ja monin tavoin palkittu teollisuusneuvos myi loput yrityksen osakkeet Hartwall-suvun konsernille ja jäi eläkkeelle.

Kirjan alkusivuilla on ensimmäisestä Väänästen Sukupuusta (1945) lainattu kertomus vuoden 1939 sukukokouksesta ja -juhlasta sekä Kalle Väänäsen ”Viänästen sukuvirsi”. Voipa kuvitella, että nämä tekstit olivat rohkaisseet Heikin vanhempia, jotka suhteellisen hyvinvoinnin jälkeen kokivat melkoisen vastoinkäymisten sarjan:

Pulavuosina menetettiin takausten takia iso maalaistalo. Pienempi koti, johon päästiin muuttamaan, paloi perusteellisesti. Kunnalta saatiin asunto ja vaatteita, mutta kun muuttotavarat oli lastattu vesikelkkaan, kelkka upposi jäihin ja yksi pojista melkein hukkui. Vielä se kunnan asuntokin paloi salaman iskusta. Pekka-isä oli kuitenkin taitava, kaikesta huolimatta Jumalaan luottava kirvesmies, ja elämä koheni taas. Epäilemättä viimeisenä sotavuonna syntynyt perheen ”iltatähti” oli toivon merkki, siinä kuin pian alkava jälleenrakennuksen aikakin.

Heikin ollessa pikkupoika isä leikki hänen kansaan suunnitteluleikkiä: Millainen olisi silkkitehdas omassa pihassa? Suunniteltiin rakennuksia, omaa vesivoimalaa, jopa setelipainoa ja omaa valtakuntaa. – Ettei vaan ollut yhtenä inspiraationa Väänästen sukuvirren ”Viänästen kaapunti” moninaisine toimialoineen? Joka tapauksessa tehdasleikistä jäi varmasti jotain itämään. Kun Heikistä maksettiin ensimmäiset lapsilisät, niillä hankittiin poikaselle rakkaaksi tuleva potkulauta, vaikka varmasti rahalle olisi ollut muitakin reikiä. Lapsen arvostusta sekin!

Koulun jälkeen veljet rohkaisivat ja tarjosivat töitä, mutta välillä myös tönäisivät liikkeelle. Sisko piti huolta sukusiteistä. Koulupoikana Heikki karstasi villoja tekstiilitaiteilija-tädille. Täti puolestaan antoi nimenomaan Heikille takaisin sukuhopeat, jotka

tämän vanhemmat olivat antaneet pantiksi onnettomuuksien aikaisesta rahallisesta tuesta.

Vaikka pääosa kirjaa käsittelee yrityksen vaiheita ja yhteydenpitoa ympäristön kanssa, lukijalle jää monenlaista mietittävää perheen ja suvun osuudesta ihmisen elämänkulussa. Kirja muistuttaa myös elämänpolkujen moninaisuudesta. Jos perheen junioreiden työurat vaikuttavat epävakailta, se voi olla hyvä alkua! Ainakin Heikki Väänänselle oli varmasti hyväksi kokeilla erilaisia työaloja. Mutta jos junioreille eivät maistu kielioopinnot, voi varoitella, että yhdenkin teollisuusmiehen suurimpia hankaluuksia oli kielitaidon puute. Sitä paikattiin lähtemällä koko perhe vuodeksi Englantiin.

Maaningan maailmanmies Seppo Sarlund on tunnettu sanankäyttäjäksi ja jälki on sen mukaista, kiinnostavasti haastetteluista ja muista lähteistä punottua. Mutta vaikka kirjaa ei ole tarkoitettu markkinoille eikä edes kirjastoihin, olisi se ollut ammattimaisen taiton arvoinen. Ja hyvä olisi ollut merkitä ne perustiedot, jotka joka kirjaan kuuluvat: vähintään julkaisuvuosi (2010) ja -paikka. Ja saisi kirjan tai pari toimittaa edes Kuopion kaupunginkirjaston Pohjois-Savon maakuntakokoelmaan!

Heikki Väänänen vanhempineen sai rohkaisua Väänäs-suvusta ja uudet sukupolvet puolestaan Heikin vaiheista, onnekaassa tapauksessa tätä kirjaa lukemalla. Niinhän sukuseuran ensimmäinen esimies Oskari Väänänen aikoinaan perusteli sukutietouden kirjaamista: Edellisten polvien elämäntapaista, taisteluista ja ponnisteluista saamme ammentaa voimaa ja uskoa oman elämäntaistelumme onnistumiseen.

Riitta Mäkinen

Seppo Sarlund, Mistä puusta veistetty. 2010. 195 s.

Markku Väänänen
myymälänsä
"peräkamariissa".

MARKKU VÄÄNÄNEN – VUODEN INTERSPORT-KAUPPIAS

Viime kesäkuussa näimme Keski-Uusimaa -lehdessä uutisen, missä kerrottiin, että Järvenpään Intersport-myymälä oli valittu *Vuoden Intersportiksi* ja kauppiaat Markku ja Kirsi Väänänen vuoden kauppiaksi.

Päätimme Mauno Väänäsen kanssa lähteä paikan päälle kyselemään, mitä Väänäsiä he oikein ovat. Tuskin olimme päässeet Keravalta Tuusulan puolelle, kun Mauno viittasi oikealle ja sanoi: "Tuossa metsikön takana asuu eräs Kyösti Väänänen. Tiedän, että hän on Varpasen sukuhaaraa. Järvenpäähän päästyämme Kirsi ja Markku Väänänen avasivat juuri liikkeensä ovia. Markku löytyi Kirsin kanssa perimmäisessä nurkassa olevasta konttorista. Kirsi "liukeni" nopeasti sanoen, että hänellä on alkamassa kehityskeskustelu erään työntekijän kanssa.

Markku ja Kirsi Väänänen saivat kaupan haltuunsa vuonna 2005. Markku oli sitä ennen jo ollut samassa liikkeessä myymäläapulaisena usean vuoden ajan. Kun kauppias sitten päätti jäädä eläkkeelle, Markku ja Kirsi päättivät ottaa ison askeleen ja ryhtyä itse vastaavaksi kauppiaksi. Hyvin he ovat asiansa hoitaneetkin, kun kauppiastoverit sitten valitsivat heidän liikkeensä Vuoden Intersportiksi. Markku kertoi, että heillä on

kymmenkunta henkeä töissä. Koko henkilökunta muodostaa kiinteän yhteisön, jossa kukin tavallaan toimii tiiviisti ryhmän osana yhteiseen päämäärään. Markun mukaan liikkeessä on tarkoituksella ylläpidetty paikallisuuden leimaa, jotta asiakkaat tuntuivat, että se on heidän urheiluliikkeensä ja enemmän lähikauppa kuin vain osa suurta ketjua.

Markku Väänänen on myös Keravalla sijaitsevan Uudenmaan Herkku Oy -nimisen leipomon hallituksen jäsen. Samaisessa yrityksessä, joka on Markun äidin suvun omistama, oli hänen isänsä Kyösti kirjanpitäjänä.

Kysyessämme Markulta tietääkö hän mihin sukuhaaraan hän kuuluu, tuli vastaus nopeasti: "Isäni Kyösti on kotoisin Talluskylästä ja asuu nykyisin tuossa lähellä Tuusulassa." Juuri tästä Kyöstistä Mauno puhui ajaessamme Järvenpäähän. Sekä Markun että Maunon sukuhaarat näyttävätkin lähteneen samasta Varpasen Väänälän talosta torppari Iivari Väänäsen pojista. Näistä Taavetti (s. 26.9.1817) oli Markun isän Kyöstin isoisän isä ja Aapeli (s. 5.8.1824) puolestaan Maunon isoisän isä. Näin Maaningan Varpasen sukuhaara sai uuden aktiivisen jäsenen.

Pertti Väänänen ja Mauno Väänänen

VÄÄNÄSTEN VEISTÄMÄÄ

JUVAN VÄÄNÄSILTÄ KERÄTTYJÄ LASTENLORUJA JA KEHTOLAULUJA

Lorut on merkinnyt muistiin Kerttu Luukkonen 1930-luvulla. Ne löytyvät Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran tietokannasta Suomen Kansan Vanhat runot, hakusanalla Väänänen,

Hilda Väänänen Juvan Hietalahdesta
77-vuotiaana:

*Minä laola pojalleni
Pitkän univirre
Laolan minä pitemmä
Kui tupaseinähirre.*

*Tallil, lallil, Lassin Kaesa
Kuppari Kirsti ja Jämsän Maija
Sikonieme Liisa ja kaopunki Anna.*

*Piu, pau, papi kello
Lukkari kello huutaa:
Tule tänne pieni poika,
Tiäl o paljo muita!*

*Haokka lentää
Kiitää, kuataa
Yheksä mere ylite
Kaheksa kartano lävite.*

*Tuut lasta Tuonela
Tuonela kirko kammarii
Siel o tupa turvekatto
Hieno hiekkapelto*

Lyyli Väänänen Juvan Hietalahdesta
10 vuotiaana:

*Kävin kerran taivahassa
Näin siellä pienet pojat
Mitkä niitten nimet ovat?
Suutari, räätäli
Pikipöksy Pietari
Naskalin naputtaja
Kenkäkanna koputtaja
–Mää sinä tästä leikistä, poes!*

KUJ JÄSENIÄ YHTEISEN PERREEN - SUKUSEURA TOIMII

Vas. Mauno Väänänen, Aki Väänänen, Marjatta Liljeström, Jari A. Väänänen, Outi Pyymäki, Heikki Väänänen, Eeva-Riitta Piispanen, Martti Väänänen, Sinikka Aaltonen, Pentti Väänänen (Oulu) ja Pentti Väänänen (Tampere).

PIÄLLYSMIEHET ELI HALLITUS 2011 - 2014

Sukukokouksessa Kuopiossa valittu sukuseuran hallitus (11 henkilöä):

- sukuseuran esimies, eversti evp. Pentti Väänänen. Tampere
- sukuseuran varaesimies, rouva Sinikka Aaltonen, Helsinki
- varatuomari Jari A. Väänänen, Kuopio
- filosofian maisteri Marjatta Liljeström, Kauniainen
- autonkuljettaja Pentti Väänänen, Oulu
- teollisuusneuvos Heikki Väänänen, Kuopio
- maanviljelijä Martti Väänänen, Siilinjärvi
- eläkeläinen Mauno Väänänen, Kerava
- viestintäjohtaja Eeva-Riitta Piispanen, Helsinki
- talousjohtaja Aki Väänänen, Kuopio (uusi)
- opettaja Outi Pyymäki, Tampere (uusi)

Sukuseuran sihteerinä toimii Marjatta Liljeström ja taloudenhoitajana aloittaa Outi Pyymäki vuoden 2012 alussa.

Pentti Väänänen, Tampere

Olen syntynyt 21.6.1947 Nilsiä Ranta-Sänkimäessä ja kuulun Reittiön sukuhaaraan. Päästyäni ylioppilaaksi vuonna 1967 lähdin armeijaan ja se reissu kesti yli 38 vuotta. Palvelin 15 tehtävässä muun muassa opettajana Sotakorkeakoulussa, Kuopion Asevarikon päällikkönä ja kahteen kertaan Pääesikunnassa. Siirryin reserviin everstin virasta, Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen Esikunnan esikuntapäällikön tehtävästä 1.2.2006 Tampereella.

Olen ollut mukana useiden järjestöjen ja säätiöiden hallituksessa sekä kadettipiirien ja Huoltoupseeriyhdistyksen puheenjohtajana ja Upseeriliiton varapuheenjohtajana. Väänästen Sukuseuran hallituksessa aloitin vuonna 2003 ja sukuseuran esimiehenä Muuruveden sukukokouksesta 2005. Harrastuksiini kuuluu järjestötoiminnan ohella vapaaehtoinen maanpuolustus ja rotarytoiminta.

Perheeseeni kuuluvat puoliso, erityisopettaja Jaana ja Tiina-tytär. Asumme Tampereella Kotikadulla ja mökkeilemme Nilsiässä. Vanhemmista lapsista Auli asuu perheineen Espoossa ja Kirsi Jyväskylässä.

Sinikka Aaltonen, Helsinki

Isoisäni isä Aaro Väänänen oli syntyisin Haapalahden talosta Kehvolla. En ole koskaan asunut Savossa, mutta lapsuuteni kesät olen viettänyt Kallaveden, Juurusselän rannalla isovanhempieni kesähuvilalla.

Mentyäni naimisiin Heikki Aaltosen kanssa hänen isoäitinsä ilmoitti olevansa Väänästen sukua. Hänen isoäitinsä isoisä oli Pietari Väänänen Murtolahdesta. Olemme Heikin kanssa näin sukua keskenämme usean sukupolven takaa. Lähin yhteinen sukulainen on Pietarin isä Lars Väänänen s.1737.

Olen asunut muutamaa vuotta lukuun ottamatta aina Helsingissä. Pääsin ylioppilaaksi Munkkivuoresta vuonna 1967. Valmistuin röntgenhoitajaksi, mutta pääasiassa olen ollut kotona hoitamassa lapsia. Meillä on kaksi lasta, Jyrki ja Ritva sekä viisi pientä lastenlasta. Viimekertaisen esittelyn jälkeen on tullut viides pieni poika sukuun. Pojat ovat iältään kymmenvuotiaasta puolivuotiaaseen. Mieheni Heikki on nyt jäänyt eläkkeelle, joten voimme yhdessä tulla ja mennä vapaasti, kun työ ei ole esteenä.

Jari A. Väänänen, Kuopio

Olen syntynyt 1963 Säyneisessä. Asun nykyisin Kuopiossa ja perheeseeni kuuluu vaimo Heli ja kaksi lasta Antti ja Milla. Olen ollut sukuseuran hallituksessa mukana vuodesta 2003. Sukutaustaani on selvitetty aina vuoteen 1700, josta Hirvimäen sukuhaara alkaa, siis ainakin nykytietämyksellä. Tällä hetkellä olen töissä Karelia Finland Oy:n toimitusjohtajana, lisäksi minulla on oma yhtiö Suomen Turva-Arkisto Oy, mikä tarjoaa arkistointipalveluja yrityksille ja yhteisöille. Koulutukseltani olen varatuomari ja hallintonotaari. Harrastuksiini kuuluu sukuseuran lisäksi golf, jalkapallo ja klubitoiminta.

Pentti Väänänen, Oulu

Olen ollut sukuseuran toiminnassa mukana vuodesta 2003, ensin hallituksen varajäsenenä ja nyt kolmatta kautta varsinaisena jäsenenä. Olen syntynyt Ylikiimingissä 1941. Kuulun Ylikiimingin sukuhaaraan, jota Assar Väänänen on tutkinut 1500-luvulta alkaen. Perheeseeni kuuluu Eeva-vaimo ja meillä on aikuinen, naimisissa oleva Sari-tytär. Työeläkkeellä olen ollut vuodesta 2001 alkaen.

Marjatta Liljeström, Kauniainen

Olen syntymään Väänänen ja syntynyt Vieremän Valkeiskylässä 1955 maatalon tyttärenä. Vanhempieni Esko ja Aune Väänänen eläkkeelle jäämisen jälkeen kotitila on ollut sisareni ja hänen perheensä hoidossa. Perheeseeni kuuluu aviopuoliso Curt ja kaksi lasta. Sukuseuran hallitukseen minut valittiin Ristiinan sukukokouksessa 1999, ja hallituksessa olen hoitanut sihteerin tehtäviä sekä jäsenasioita.

Sukutaustaani on selvitetty 1700-luvun alkupuolelle asti, juuret ovat Kehvolla ja Räimällä. Isoisäni isä oli Alavan Hovia Kuopiossa viljellyt Adam Väänänen. Isoisäni sisar oli Kuopiossa mittavan uran luonut Betty Väänänen. Sukuseuratoiminta on mielenkiintoista ja antoisaa. On mukavaa kuulua todella isoon perheeseen - eli sukuun. Omien juurien tunteminen antaa uutta ulottuvuutta elämälle.

Koulutukseltani olen diplomikielenkääntäjä ja filosofian maisteri. Olen juuri päättämässä kahdeksan vuoden työrupeamaa Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristössä Kööpenhaminassa. Olen työskennellyt pohjoismaisen yhteistyön jännittävissä ja mielenkiintoisissa ytimissä käännös- ja tulkkausyksikön päällikkönä. Minulla on oma käännöspalveluyritys ja jatkan yrittäjän toimintaa Suomeen palattuani. Harrastuksiini kuuluvat liikunta eri muodoissaan ja matkailu.

Martti Väänänen, Siilinjärvi

Olen syntynyt 17.2.1951 Siilinjärven Haapalahdessa Uudellapaikalla Aarre ja Pirkko (os. Valkola) Väänänen perheeseen ja kuulun suoraan alenevassa polvessa Puiroonlahden Antti Väänänen (1546) sukuhaaraan. Kehvon kansakoulun jälkeen jatkoin koulunkäyntiä Siilinjärven yhteislyseossa. Keskikoulun jälkeen kävin Siilinjärven metsäoppilaitoksen ja Muuruveden maamieskoulun. Mustialan maanviljelijäopistosta valmistuin vuonna 1976. Varusmiespalveluksen suoritin v. 1970-71 Riihimäellä Viestirykmentissä ja sotilasarvo on kersantti.

Opintojen jälkeen työskentelin kotitilallani ja vuonna 1986 sukupolvenvaihdoksen jälkeen jatkoin sukutilan viljelyä 13. sukupolvena vaimoni Kaijan (Hyvärinen) sekä poikien Antin (1978) ja Olli-Matin (1985) kanssa. Maatila siirtyi vuonna 2007 Antti ja Kirsi Väänänen omistukseen. Jatkan metsätalousyrittäjänä ja hoidan samalla maa- ja metsätalouteen sekä muuhun yritystoimintaan liittyviä luottamustehtäviä. Harrastustoimintaan kuuluvat lukuisat vapaa-ajan järjestöt.

Mauno Väänänen, Kerava

Olen Mauno Väänänen Keravalta. Synnyin Suonenjoella Lehtolantilan peräkamariissa 7.6.1939 maanviljelijä Iivari ja Meeri Väänänen nuorimpana poikana. Näillä näkymin vanhin tiedossa oleva esi-isäni, Iivari s.1682, poltteli kaskia Maaningalla Varpaisen järven pohjoispäässä.

Veljeni jäätyä viljelemään kotitilaamme lähdin ensin maamieskouluun ja sieltä maatalouskoneiden korjauskouluun, mikä viitoitti tieni konealalle. Muutaman työvuoden jälkeen kävin teknillisen koulun Varkaudessa.

Työelämässä ovat vaihdelleet alan eri tehtävät. Nuorelle ujolle miehelle maailmalle lähdölle oli hyvää koulutusta toimia metallialan työnopettajana ensin Suonenjoen Maamieskoulussa ja sitten Leppävirran kansalaiskoulussa. Muutama vuosi vierähti kaivoskoneiden parissa Outokumpu Oy:n Virtasalmen kaivoksella. Viimeiset 31 vuotta palvelin YIT Oy:n palveluksessa. Työni YIT:ssä oli vaihtelevaa. Projektitehtävissä tehtävät vaihtuivat ja myös

työkohteet eri maissa. Pitempiaikaisia kohteita olivat 3,5 vuotta Medinassa Saudi Arabiassa, vuosi Bagdadissa Irakissa, 2 vuotta Sovetkissa Venäjällä ja 3 vuotta Tallinnassa Virossa. Tämän lisäksi sain lyhyemmillä matkoilla tutustua eri maihin ja kulttuureihin.

Olen ehtinyt olla naimisissa 43 vuotta vaimoni Riitan kanssa ja meillä on kaksi lasta sekä kaksi lapsenlasta. Tämän hetken harrastuksista tärkeimpänä lieenee sukututkimuksen ohella mökkeily kalastellen, metsästellen, marjastaen ja sienestäen. Tunnen että kulkemisistani huolimatta juureni ovat tiukasti maalla Savossa.

Eeva-Riitta Piispanen, Helsinki

Minut valittiin hallituksen jäseneksi sukukokouksessa elokuussa 2008. Äitini (Eeva Hytönen, o.s. Väänänen, 1912–2005) oli Reittiön Väänäsiä sekä äitinsä että isänsä puolelta. Synnyin Helsingissä, missä asun nytkin. Ammatiltani olen viestintäjohtaja ja työpaikkani on Suomen Sydänliitto. Myös puolisoillani Pekka Piispasella on savolaisia sukujuuria. Meillä on kolme aikuista lasta ja lastenlapsiakin. Vapaa-aikaa vietämme usein Nilsissä.

Heikki Väänänen, Kuopio

Olen syntynyt Maaningalla 3.4.1944. Perheeseeni kuuluu sairaanhoitaja-vaimoni lisäksi IT-alan insinööriksi opiskeleva tyttö. Kuulun sekä Kehvon että Hamulan sukuhaaroihin. Vanhempani olivat kolmansia serkkuja, kun he avioituivat. Hamulan haara näyttää yhdistyvän Kehvon sukuhaaraan 1800-luvun alussa, josta on merkintöjä vuodesta 1646 alkaen.

Olen toiminut yrittäjänä parkettialalla vuodesta 1981 alkaen, jolloin perustin Parkettiliike Väänänen Ky:n. Sitä ennen olin yli kymmenen vuotta mikkeliiläisen parkettivalmistajan Olavi Räsäsen Oy:n palveluksessa eri tehtävissä. Aloitin teollisen uran vuonna 1991 ja perustin Karelia Parketti Oy -nimisen yhtiön, joka on tällä hetkellä yksi Euroopan johtavia parketin valmistajia ja työllistää yli 1000 henkilöä Suomessa, Venäjällä, Romaniassa sekä useissa muissa Euroopan maissa. Yhtiön nykyinen nimi on Karelia Upofloor Oy. Myin yhtiön omistuksen vuonna 2008 Harwallin panimosuvelle ja jatkoin hallituksessa aina kevääseen 2010 saakka. Tällä hetkellä olen hallituksen puheenjohtajana perheemme omistamassa Karelia Finland Oy:ssä, jonka toimialana on kiinteistösijoittaminen, kiinteistöjen jalostaminen, vuokraus-toiminta sekä yritystoiminnan kehittäminen ja muu yritys- ja sijoitustoiminta. Vuonna 2001 Tasavallan Presidentti myönsi minulle teollisuusneuvoksen arvonimen. Harrastuksiini kuuluvat järjestötoiminta, golf ja kalastus.

Aki Väänänen (uusi), Kuopio

Olen syntynyt Kuopiossa 29.03.1986 ja kuulun sekä Kehvon että Hamulan sukuhaaroihin. Perheeseeni kuuluvat isä, äiti ja vanhempi sisko. Asun nykyisin edelleen Kuopiossa, kihlattuni Nelli Bergin kanssa. Olen koulutukseltani kauppatieteen maisteri ja toimin Väänäsen Auto Oy:n talousjohtajana. Olen harrastanut jääkiekkoa 6-vuotiaasta lähtien ja pelaan edelleen. Lisäksi harrastuksiini kuuluu golf, salibandy, kuntosali, sulkapallo ja jalkapallo.

Outi Pyymäki (uusi), Tampere

Olen syntynyt Väänäseksi Kuopiossa 1951. Suku on osaltani lisääntynyt kahdella lapsella. Riina vuonna 1975 ja Salla vuonna 1977. Riinalla on Jussinsa (Koskimaa) kanssa kaksi lasta Erkki 8 v. ja Taimi 5 v. Sukuseuran hallitukseen minut valittiin Kuopiossa 2011.

Sukutaustaani on selvitetty 1700-luvun alkupuolelle asti, juureni ovat Kehvolla ja Räimällä. Isoisäni isä oli Alavan Hovia Kuopiossa viljellyt Adam Väänänen. Koulutukseltani olen sosiaalipsykologi ja yhteiskuntatieteiden maisteri. Toimin tällä hetkellä opettajana Tampereella. Aikaisemmalta ammatiltani olen merkonomi ja toimin aiemmin tilitoimistoyrittäjänä.

***

Sukuseuran hallituksessa on ollut eri puolilla Suomea asuvia, eri sukuhaaroihin kuuluvia ja monen erikoisalan osaajia. Tärkeintä on kuitenkin, että kaikki sitoutuvat hallitustyöskentelyyn ja ovat aidosti kiinnostuneita sukuseuran toiminnasta. Tällaisia henkilöitä on aina löytynyt ja näin on myös nykyisessä hallituksessa.

Uusi hallitus aloittaa välittömästi sukukokouksen jälkeen ja toimikausi päättyy kolmen vuoden kuluttua sukukokoukseen. Eli hallitus vaihtuu kesken toiminta- ja budjettivuoden. Hallitus järjestäytyi välittömästi sukukokouksen jälkeen Kuopiossa. Sihteeri ja taloudenhoitaja sekä toimikunnat jatkavat toimintavuoden loppuun.

Vuoden ensimmäisessä kokouksessa vahvistetaan hallituksen nimeämät toimihenkilöt, kuten sihteeri, taloudenhoitaja, asuntovastaavat, julkaisutoimikunta, sukututkimustoimikunta ja stipenditoimikunta. Nyt on suunniteltu, että Outi Pyymäki ottaa taloudenhoitajan tehtävät Jari A. Väänäselä vuoden 2012 alusta.

Vuoden ensimmäisessä kokouksessa käsitellään edellisen vuoden vuosikertomus ja tilinpäätös sekä alkaneen vuoden toimintasuunnitelma talousarvioineen. Nämä asiat esitellään kevään vuosikokouksessa, joka on valmisteltu vuoden viimeisessä kokouksessa, jossa käsitellään myös opiskelijastipendien jako.

Hallitus valvoo varojen käyttöä ja seuraa sukuseuran taloudellisen tilanteen kehitystä. Samoin asialistoilla on aina sukututkimustilanne ja julkaisutoimikunnan asiat.

Hallituksen käyttöön on tehty toimintakäsikirja, joka päivitetään kerran vuodessa. Se sisältää muun muassa seuran historiatiedot ja lähivuosien toimintasuunnitelman. Hallitus kokoontuu vuosittain keskimäärin viisi kertaa, pääasiassa pääkaupunkiseudulla ja Kuopiossa.

Pentti Väänänen
sukuseuran esimies

ASSAR VÄÄNÄSEN UUSIN TUTKIMUS - POHJAN KANSAA - JULKI

Pohjois-Pohjanmaan laaja Väänäs-eepos Pohjan kansaa ilmestyi vuoden 2011 alussa Väänästen sukuseuran kustantamana. Oululainen sukututkija Assar Väänänen kertoo Väänästen suvun eräiden haarojen muutosta eteläisestä Savosta Pohjois-Pohjanmaalle 1500-luvulla ja sen jälkeen. Teos julkistettiin vuosikokouksessa Jyväskylässä ja myös kirjoittajan kotipaikkakunnalla.

Teoksessa kuvataan ensimmäisten Väänästen tuloa Rantasalmen Tuusmäestä Kuopion ympäristön kautta ja asettumista Ylikiiminkiin. Sieltä suku on vähitellen laajentanut asuinalueitaan ympäri Pohjois-Pohjanmaata. Väänästen suvun vaihteita käsitellään Muhoksen ja Kempeleen tasalta aina Pudasjärvelle asti.

Väänänen on käyttänyt ja tutkinut tarkkaan erilaisia lähdeaineistoja – varsinkin verottajan dokumentteja – saadakseen käsityksen siitä mihin kukin perhe on milloinkin joutunut. Hän käyttää hyväkseen paikallishistorioita ja saa aikaan eläviä kuvauksia varsinkin sota-ajoista ja niiden vaikutuksista perheiden elämään. Usein Väänänen joutuu käyttämään määreitä ”todennäköisesti” tai ”on mahdollista”, koska asiakirjoissa on runsaasti puutteita tai ne kokonaan puuttuvat. Kerrontaa elävöittävät monet kuvaukset karjalaisten/venäläisten sota- ja ryöstöretkistä pitkin Pähkinäsaaren rauhan raja-aluetta aina Ouluun saakka hävittäen kaiken tielleen osuneen asutuksen. Samoin kuvataan niitä seuranneita kostoretkiä Karjalaan sekä dokumenttien että perimätiedon pohjalta.

Teoksesta käy myös ilmi se miten itäisen asutuksen tiukka sukunimikäytäntö aikaa myöten vaihtui läntisen Suomen tapaan käyttää talon nimeä sukunimenä, kun Väänäset menivät kotivävyksi taloon tai saivat autiotilan haltuunsa. Myöskin monen kylän muita sukuja tulee kuvatuksi näissä yhteyksissä.

Kirjan kerronta on helppoa ja nautinnollista lukea. (Tosin kirjan alussa oleva kuvaus

Asser vuosikokouksessa esittelemässä Pohjan kansaa -kirjaa. Kuva: Pertti Väänänen.

ihmisen tulosta Suomeen jääkauden jälkeen olisi voinut ehkä jäädä lyhyemmäksi.) Saamme hyvän käsityksen Oulun seudun ja koko Pohjois-Pohjanmaan Väänästen elämästä aikojen saatossa, vaikka monet sukuhaarat varmaan ovat jääneet mukaan ottamatta tietojen puuttuessa. On myös erinomainen asia, että Väänänen on ottanut henkilöiden nimen yhteyteen myös ne kirjoitusmuodot, jotka dokumenteissa esiintyivät.

Kirjassa on yli 5 500 hengen nimiluettelo Väänäs-kylien asukkaista ja suvuista.

Pertti Väänänen

Assar Väänänen, Pohjan kansaa. Ylikiimingin Heikki Väänäsen alkuperää ja jälkeläisten levittäytymistä Pohjois-Pohjanmaalla. Väänästen Sukuseura 2011. 470 s.

Väänästen sukukoru ja -sormioneula, joita myydään sukujuhlissa ja vuosikokouksissa. Rintaneula/kaulakoru maksaa 75 euroa, sormioneula 65 euroa, ja ne myydään kauniissa sukuseuran logolla varustetussa rasiassa. Keväällä 2012 tulee myyntiin myös korvakorut. Kuva: Sinikka Aaltonen.

SUKUKORUMME JA SEN SUUNNITTELIJA EEVA VÄÄNÄNEN

Olemme saaneet vihdoin oman sukukorun.

Sukuseuralaisten kesken ja hallituksen parissa olimme jo pitkän aikaa haaveilleet sukukorusta tai pinssistä. Keväällä 2009 näimme korutaiteilija Eeva Väänäsen tekemiä hopeakoruja Lapinlahden vuosikokouksessa, jolloin todellakin heräsi halu saada yhteinen sukukoru. Vasta kaksi vuotta myöhemmin ajatus oli kypsynyt niin pitkälle, että tosiaan pyysimme stipendimme saanutta Eeva Väänästä suunnittelemaan meille korun.

Taiteilija Eeva Väänäsen suunnittelemaa ja tekemää hopeista korua voi käyttää rintaneulana tai riipuksena. Suunnitelman lähtökohtana hän on käyttänyt sukuseuran logoa. Jokainen koru on pieni oksa tästä yhteisestä sukupuustamme.

Nähtyämme keväällä 2011 Jyväskylän vuosikokouksessa ehdotuksen korusta päätimme pyytää Eevaa suunnittelemaan myös sormioneulan miehille.

"Suunnittelun lähtökohdaksi valitsin Väänästen sukuseuran tunnuksen, sukupuun. Aluksi lähdin luonnostelevaan suoraan tämän tunnuksen pohjalta, mutta pian huomasin, että sen rönsyilevä muotokieli ei taipunut korun muotoon. Myös työn tekemisen tekniset seikat tulivat vastaan. Tästä lähtökohdasta aloin pohtimaan suunnittelua uudelleen ja päädyin ajatukseen puunoksasta. Ajatus oksasta tukee mielestäni hyvin sukuseuran toimintaa, jokainen korun käyttäjä ikään kuin kantaa pientä oksaa suuremmasta sukunsa puusta."

Korut on siis suunnitellut kultaseppä, muotoilija Eeva Väänänen keväällä 2011. Hän sai sukuseuralta stipendin opiskelujensa avuksi vuonna 2008.

Eeva on syntynyt Kuopiossa. Hänen vanhempansa ovat Kyösti ja Raili Väänänen. Hänen isovanhempansa ovat Maaningan/Lapinlahden Jynkänniemeltä Aaro (Ari) Väänänen ja Hilja Puurunen. Eeva on käynyt koulunsa Kuopiossa.

Korusuunnittelija Eeva Väänänen ja mekko täynnä suunnittelemaansa koruja. Kuva Eeva Väänäselä.

Koulun jälkeen hän muutti Lahteen opiskelemaan kultasepäalan artesaaniksi Lahden käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa, josta hän valmistui vuonna 2004. Opinnot jatkuivat Lahden muotoiluinsituutissa ja talvella 2007–2008 Eeva opiskeli Espanjassa, Barcelonassa Escuela Massanassa. Vuonna 2008 hän valmistui muotoilijaksi Lahden muotoiluinstituutista. Keväällä 2012 hän valmistuu taiteen maisteriksi Taideteollisesta korkeakoulusta. Toinen vaihto-oppilaskausi, 2009–2010, kului Japanissa Kiotossa.

Eevan koruja on ollut ryhmänäyttelyissä eri maissa. Jo vuonna 2006 hänen korujaan oli näytteillä Helsingissä A. Tillanderin liikkeessä. Seuraavana vuonna koruja oli näyttelyissä Helsingissä, Lappeenrannassa ja Saksassa Münchenissä. Sitten vuonna 2008 vuorossa olivat Tokio, Kööpenhamina ja Pietari sekä kotimaassa Fiskars. Seuraavana vuonna korut matkasivat Saksaan Berliiniin.

Eevan suunnittelema ja tekemiä koruja on jatkuvasti myynnissä Helsingissä Design Foru-

missa. Ennen joulua koruja voi ostaa Ornamon joulumyyjäisistä Helsingin Valkeisessa salissa joulukuun ensimmäisenä viikonloppuna, jolloin Eeva on tavattavissa, sekä Lahdessa Muotohuoltamolla seuraavana viikonloppuna. Hän toivottaa kaikki tervetulleiksi joulustoksille.

Eeva Väänänen opinnäytetyö Lahden muotoiluinstituutista on ostettu Päijät-Hämeen Osuuspankin koru- ja jalometallikokoelmaan. Tällä hetkellä hänen Tamarind-korusarjansa on näytteillä Joensuu museossa. Tänä syksynä hän tekee opinnäytettään ja työskentelee omalla työhuoneellaan. Eeva toimii myös Lahden seudun kehitysvammaisten tuki ry:n kautta kädentaitojen-ohjaajana erilaisissa ryhmissä lapsista vanhuksiin.

Sinikka Aaltonen

Aki Väänänen (vas.), Kalervo Väänänen, Pentti Väänänen ja Heikki Väänänen.

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTOLLE 3.000 EURON LAHJOITUS

Väänästen Sukuseura ry lahjoitti 3.000 euroa Itä-Suomen yliopiston peruspääomaan.

Lahjoituksen tuotto on käytettävissä tiedettä edistävään tarkoitukseen. Valtio maksaa lisäksi yliopistolle summan 2,5-kertaisena eli yliopisto sai yli 10.000 euroa. Lahjoituksen luovutustilaisuus oli 28.6.2011 klo 9.00 Snellmaniassa. Luovuttajina olivat sukuseuran esimies Pentti Väänänen, teollisuusneuvos Heikki Väänänen ja yliopistossa juuri opintonsa päättänyt Aki Väänänen. Lahjoituksen otti vastaan akateeminen rehtori Ka-

lervo Väänänen.

Sukuseuran jäsenet ovat tukeneet tieteellistä tutkimustyötä myös omilla lahjoituksillaan. Tunnettu savolainen mesenaatti oli maisteri Betty Väänänen, joka testamenttasi pääosan jäämistöstään perinnöllisyystiedettä koskevaan tutkimustyöhön, erityisesti savolaistaustaisille tutkijoille. Viimeisin merkittävä Itä-Suomen yliopistonkin tukija on kuopiolainen teollisuusneuvos ja sukuseuran hallituksen jäsen Heikki Väänänen.

OPISKELIJASTIPENDEJÄ JAETTIIN NUORILLE

Väänästen Sukuseuran hallituksen myöntämiä opiskelijastipendejä saivat vuonna 2009 Elina Väänänen, Turku, Arja Väänänen Mikeli, Jenni Vehviläinen Espoo ja Pasi Väänänen, Helsinki. Vuoden 2010 stipendin saajia

olivat Meeri Väänänen ja Lilli Väänänen.

Vuoden 2011 stipendit päätettiin marraskuun lopussa. Saajien nimet eivät valitettavasti ehtineet tähän lehteen.

Edessä pappimme Erkki Väänänen, vasemmalla Tarja ja Jarmo Väänänen, keskellä Martti Väänänen ja Heikki Aaltonen. Kuva: Pentti Väänänen.

SUKUSEURAN VUOSIKOKOUS JYVÄSKYLÄSSÄ 9.4.2011

Väänästen Sukuseura ry:n vuosikokous pidettiin Jyväskylän kristillisellä kansanopistolla lauantaina 9.4.2011 klo 13.00. Kokoukseen osallistui 28 henkilöä.

Vuosikokouksessa esiteltiin Assar Väänänen uusin sukukirja "Pohjan kansaa", joka käsittelee Pohjois-Suomessa vaikuttaneita Väänäs-sukuja. Assar Väänänen ansiosta Pohjois-Suomen Väänäsistä on olemassa kattavat tiedot. Assar Väänänen on kirjoittanut kaksi sukukirjaa. Kirjan hinta on sukuseuran jäsenelle 20 euroa/kpl ja ulkopuolisille kirjaa myydään 40 euroa/kpl.

Vuosikokouksessa Väänästen Sukuseuran sukututkimustoimikunnan puheenjohtaja Pertti Väänänen esitteli suoritetujen DNA-tutkimusten tuloksia. Ensimmäisessä tutkimusryhmässä oli mukana kymmenen miespuolisen Väänäsen DNAt. Tutkimuksen perusteella Pertti Väänänen on selvittänyt nyt tiedossa olevien eri Väänäs-sukuhaarojen sukulaisuuden läheisyyttä keskenään. Johtopäätöksenä hän totesi, että 1500-

luvulla sukuhaaroilla on todennäköisesti yhteinen esi-isä, jonka henkilöllisyys ei sukututkimuksessa ole ainakaan vielä tiedossa.

Sukuseuran esimies Pentti Väänänen kertoi Reittiön Väänästen sukuhaaran tietojen keräämisestä. Tallennettavista tiedoista puuttuu mm. lähdetietoja sekä tietoja henkilöiden toiminnasta ja elämästä.

Kokouksessa käsiteltiin sääntöjen vuosikokoukselle määräämät asiat. Seuran taloudellinen tilanne todettiin olevan vakaalla pohjalla ja jäsenmaksuksi hyväksyttiin 10 euroa hengeltä. Hallitus toivoi, että kaikki läsnäolijat voisivat osallistua Kuopiossa 6.-7. elokuuta järjestettävään Väänästen Sukuseuran sukukokoukseen.

Eeva-Riitta Piispanen

Kokousväki kuunteli keskittyneenä Pertti Väänäsen esitystä DNA-tutkimuksien tuloksista.

VÄÄNÄSET KOKOONTUIVAT SUKUKOKOUKSEEN KUOPIOON

Sivujen 50-58 kuvat: Sinikka Aaltonen, Riitta Mäkinen, Eeva-Riitta Piispanen, Heikki Väänänen, Jari A. Väänänen, Kalevi Väänänen ja Pentti Väänänen.

Väänästen Sukuseura ry järjesti 15. sukujuhlan ja sukukokouksen Kuopiossa 6.-7.8.2011. Viikonlopun tapahtumiin osallistui 250 henkilöä. Kokouspaikkana oli Itä-Suomen yliopiston Snellmania-sali.

Lauantain 6.8. ohjelman aloitti Itä-Suomen yliopiston akateeminen rehtori **Kalervo Väänänen**. Hän kertoi Itä-Suomen kolmen kampuksen yliopistosta ja vakuutti, että sen tavoitteena on tulla tunnetuksi merkittävänä kansallisena ja kansainvälisenä tutkimusyliopistona. Kalervo Väänänen painotti yliopiston merkitystä Kuopion ja koko Itä-Suomen talouselämälle.

Väänästen Sukuseura ry lahjoitti kesäkuussa 2011 Itä-Suomen yliopistolle kolme tuhatta euroa.

SUKUTUTKIMUKSESSA HYÖDYNNETÄÄN
DNA-TUTKIMUSTA

Väänästen sukututkimustoimintaa selvitti

Pertti Väänänen. Sukuseura on hyödyntänyt DNA-tutkimusta selvittäessään eri Väänäs-sukuhaarojen sukulaisuutta keskenään. Pertti Väänäsen mukaan DNA-tutkimus on mm. vahvistanut Väänäs-suvusta sitä, mitä on aiemmin päätelty: sukuhaarat ovat kaukaista sukua keskenään.

MURTOLAHTI VÄÄNÄSTEN KOTIPAikkANA
JO VARHAIN

Matti Väänänen kertoi Väänästen esi-isistä ja -äideistä, joiden kotipaikka Murtolahti on ollut jo useita satoja vuosia. Erityisesti hän kertoi 1700-luvulla eläneistä Anna ja Pekka Väänäsestä, jotka elivät aikanaan ankarissa olosuhteissa. - Muistomerkin arvoisia selviytyjiä, Matti Väänänen ehdotti lopuksi sukuseuralle.

VÄÄNÄSET TUKEVAT OPISKELIJOITA STIPENDEIN
Helsingin yliopistossa Latinalaisen Ameri-

kan tutkimusta opiskeleva *Meeri Väänänen* kertoi opintovuodestaan Meksiko Cityssä. Hän harmitteli Meksikon yksipuolista maanetta, joka maalla on myös Suomessa. Meeri opetti opiskelijatovereilleen suomen kieltä ja saattoi siten myös jonkin verran matkustella.

Sukukokouksen yhteydessä julkistettiin Väänästen sukuseuran korut, jotka on suunnitellut taiteilija *Eeva Väänänen*.

KUOPION KIERROS PAAVO JAUHIAISEN
JOHDATTELEMANA

- Tolokun kokonen kaapunki, ja mualiman kaanein, aloitti Kuopion elinkeinoelämän vaikuttaja Paavo Jauhiainen kaupunkiesittelynsä. Sukukokousväki siirtyi viiteen linja-autoon tutustumaan kokouksen isäntä-kaupunkiin. Iltapäivän kierroksen aikana eri puolilta Suomea tulleille Väänäsilä piirtyi kuva Kuopiosta Snellmanin ajoista nykyiseen lähes sadan tuhannen asukkaan hallintokaupunkiaikaan asti.

KOSTEA KALLAVESIRISTEILY

Päivällisen jälkeen kokousväki siirtyi Väänäsen linja-autolla matkustajasatamaan, jossa noustiin Osmo-laivaan. Samaisella laivala sukukokous kävi Muuruveden Murto-lahdessa vuoden 1964 sukukokouksessa. Lähtiessä satoi vettä, mutta onneksi sade taukosi ja päästiin nauttimaan Kallaveden kauniista maisemista sekä Saaristo-kaupungin rannoista. Yhteislauluna laulettiin Kallavesi.

KOKOUSSUNNUNTAI ALKOI MESSULLA
TUOMIOKIRKOSSA

Kulttuuriohjelman täyteinen sunnuntai-päivä aloitettiin messulla Kuopion Tuomio-kirkossa. Rovasti *Erkki Väänänen* saarnasi, maanviljelijä-laulaja *Erkki Väänänen* ja Väänäs-kvartetti lauloivat, *Aki Väänänen* luki päivän tekstit. Väänäset toimivat kirkonmenojen aktiivisina avustajina monin tavoin.

Sankarivainajia muistamaan lähetettiin sukukokouksesta seppelpartio, jonka muodostivat kunniajäsen *Kalle Väänänen*, *Aki Väänänen* ja *Eeva-Riitta Piispanen*. Kukkalaitteeseen oli valittu sama teksti, minkä kir-

jailija Kalle Väänänen oli seppelnauhaa varten kirjoittanut vuonna 1945.

SUKUKOKOUS PALKITSI AKTIIVITOIMIJOITA
JA KUTSUI UUDEN KUNNIAJÄSENEEN

Godfried Hoogeveen, Amsterdamin kuninkaallisen Concertgebouw-orkesterin sooloesellisti, täydensi musiikkipitoisen ohjelman, josta kokouspäivien aikana huolehtivat edellämäinitut laulavat Väänäset.

Sukuseuran historiasta Pohjois-Savossa kertoi julkaisutoimikunnan puheenjohtaja ja sukuseuran historiikin kirjoittanut *Riitta Mäkinen*. Kuopiota lähiympäristöineen voidaan pitää sukuseuran kanta-alueena varsinkin seuran alkuaikoina ja toiminnan uudelleen käynnistytessä. Rantasalmella pidetyn, edellisen sukukokouksen kronikan esitti kirjailija *Annikki Vuoti*.

Kuopion kaupungin tervehdyksen kokousväelle toi kaupunginvaltuuston puheenjohtaja, kansanedustaja *Markku Rossi*, joka tunsikin myös Kalle Väänäsen tuotantoa ja lainasi otteen runosta *Ruuskasen torpassa*.

Sukuseurojen Keskusliiton pääsihteeri *Eine Kuusmin* tervehti kokousta ja jakoi Sukuseurojen Keskusliiton ansiomerkit Väänästen Sukuseuran aktiivitoimijoille.

Väänästen Sukuseuran esimies *Pentti Väänänen* avasi virallisen sukukokouksen ja toimi varaesimies *Sinikka Aaltosen* kanssa puheenjohtajana kokouksessa, joka mm. valitsi sukuseuran hallituksen ja esimiehet seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi. Esimieheksi valittiin edelleen Pentti Väänänen Tamperreelta ja varaesimiehenä jatkaa Sinikka Aaltonen Helsingistä. (Uusi hallitus esittäytyy tämän lehden Päälysmiehet-kirjoituksessa.)

Sukukokous kutsui sukuseuran yhdenneksitoista kunniajäseneksi siilinjärveläisen maanviljelijä *Pekka Väänäsen*, joka on ollut Väänästen Sukuseuran puheenjohtaja ja toiminut useita vuosia sukuseuran sihteerinä. Sukukokoukseen osallistui hänen lisäksi kolme Väänästen sukuseuran kunniajäsentä: sukututkija *Assar Väänänen*, majuri evp. *Kalle Väänänen* ja ministeri *Marjatta Väänänen*.

Sukujuhla päättyi Savolaisten lauluun.

Eeva-Riitta Piispanen

Yliopiston Snellmania-rakennuksen aulassa ilmoitettiin. Samalla oli tilaisuus poimia vanhoja Sukupu-lehtien numeroita ja ostaa sukukoru tai -solmioneula tai viiri.

Kiitos taannoisen lahjoittaja Anni Väänäsen sekä taitavan taloudenpidon, Väänäs-suku sai kokousta ja juhlia oman sukuseuran piikkiin. Koko Kuopion kokoontuminen aterioineen ja laivaristeilyineen oli osallistujille maksuton.

Ylhäällä vas. Päivi Väänänen Nilsiästä ja Otto Väänänen Varpaisjärveltä.

Ylhäällä oik. Pentti Väänänen Oulusta ja Sakari Haverinen Riihimäeltä.

Keskellä vas. Markku Väänänen (nykyisin taas nilsiäsläinen) ja hänen tyttärensä Meeri Väänänen. Sukuseuran opiskelijastipendin saanut Meeri kertoi matkamuiisto harteillaan Meksiko-vuodestaan.

Keskellä oik. rehtori Kalervo Väänänen kertomassa johtamastaan Itä-Suomen yliopiston tutkimustyöstä. - Kalervo lähti aikoinaan lääkäriopintoihin ja mm. luukadon tutkijaksi Vaalan Säräisniemestä.

Alhaalla Väänäs-kvartetti, joka jälleen ilahdutti meitä sekä juhlassa että kirkossa, katselee tässä näköaloja laivalta. Vas. Matti, Kari, Ilkka ja Olli Väänänen.

Osmo-laiva matkalla Saaristokaupunkiin, johon tutustuimme myös kiertoajelulla.

Sunnuntaiaamuna kokoonnuimme valoisaan Kuopion tuomiokirkkoon Väänäs-vetoiseen jumalanpalvelukseen. Etupenkissä vas. Anne Pekantytär Väänänen isoäitinsä Aune Väänäsen vieressä, Anna Nykänen ja Eero Väänänen sekä Jaana Väänänen. Seuraavalla rivillä vas. Sinikka Aaltonen sekä Tuula ja Kalervo Väänänen, jonka takana Heikki Väänänen sivuttain.

Päiväjuhlasta lähetettiin Hatsalan sankarihautausmaan muistomerkille seppelepartio, johon kuuluivat Aki Väänänen, Kalle Väänänen ja Eeva-Riitta Piispanen.

Heikki Väänänen viemässä kukkia ennen sukutapahtumaa Väänäs-sukuisille sankari-vainajille, joiden joukossa on hänen enonsa.

Tunnustuksen sukuseuran ja -kokouksen hyväksi tehdystä työstä saivat Pentti Väänänen (vas.), Godfried Hoogeveen, Markku Rossi, Kalervo Väänänen, Eini Kuismen, Anne Rantonen, Arja Halonen, Risto Väänänen, Paavo Väänänen, Erkki Väänänen (Siilinjärvi), Erkki Väänänen, Sinikka Aaltonen, Marjatta Liljeström ja Pekka Väänänen.

Sukuseuran taloudenhoitaja Jari A. Väänänen Kuopiosta tuli sukujuhlaan Reinoisänsä kanssa. Miehet kuuluvat Hirvismäen sukuhaaraan.

Sukuseuran historiikin (2007) kirjoittanut Riitta Mäkinen kysyi vuoden 1939 Kuopion sukokokouksen muistajia. Salista löytyi kolme sukuveteraania: Sirkka-Liisa Heinonen, Maila Kortelainen ja Paavo Väänänen, jotka lapsukaisina olivat osallistuneet 72 vuotta sitten pidettyyn ensimmäiseen sukujuhlaan.

Siilinjärveläinen maanviljelijä-laulaja Erkki Väänänen on esiintynyt iloksemme lähes kaikissa juhlissamme. Niinpä nytkin saimme nauttia isän ja tyttären esiintymisestä: Erkin laulusta Marjutin säestämänä.

Paavo Jauhiaisen Kuopion ylistys ja mukana-satempaava esitystapa saivat kuulijoilta varauksettoman suosion.

Sellisti Godfried Hoogeveen säestäjänään Marjut Väänänen.

Kokousväki saamassa ohjeita bussikierrokselle. Etualalla Anneli Puurunen Siilinjärveltä.

Tämän päivän nuoret ja lapset turvaavat aikanaan sukuseuramme aktiivisen toiminnan jatkumisen. Kiitokset siitä etukäteen esimerkiksi näille nuorille.

Sivujen 50-58 kuvatekstit Riitta Mäkinen ja Pentti Väänänen.

SUKUSEUROJEN KESKUSLIITTO RY PALKITSI VÄÄNÄSIÄ

Sukuseurojen Keskusliitto on myöntänyt keskusliiton kultaisen ansiomitalin sukuseuratoiminnan hyväksi tehdystä ansiokkaasta työstä Väänästen Sukuseuran sukokokouspäivänä 7.8.2011 Sinikka Aaltoselle Helsingistä, Heini Kapaselle Järvenpäästä, Marjatta Liljeströmille Kauniaisista ja Pentti Väänäselle Tampereelta. Hopeinen ansiomerkki myönnettiin Erkki Väänäselle Jämsästä, Erkki Väänäselle Siilinjärveltä ja Paavo Väänäselle Outokummusta. Pronssiset ansiomerkit saivat Kuopiossa Arja Halonen Lapinlahdelta, Anne Rantonen Nilsistä ja Risto Väänänen Hämeenlinnasta.

SUKUSEURAN HALLITUS TIEDOTTAÄ

Sukuseura tukee Väänäs-sukuisia opiskelijoita stipendein. Vuoden lopussa jaettavien stipendien säännöt ja hakuohjeet löytyvät Internet-sivuilla. Stipendien hakuaika ilmoitetaan keväällä jäsenkirjeessä ja seuran www-sivuilla. Hakuaika päättyy lokakuun lopussa.

Muista ilmoittaa osoitteen muutoksista sihteerille, muuten Sukupuulehtikään ei tule!

Ajankohtaisia asioita valokuvien kera löydät sukuseuran kotisivuilla: www.vaanastensukuseura.fi.

Valtakunnallinen sukutapahtuma on 16.-18.3.2012 Kuopiossa.

Sukuseurojen Keskusliitosta voi tilata keskusliiton julkaisemaa Sukuviesti-lehteä, joka ilmestyy kuusi kertaa vuodessa. Kestotilauksena lehti maksaa 24 euroa jäsenseurojen, kuten sukuseuramme jäsenille. Sukuseuran sihteerin kautta yhteistilauksena (vähintään 10 tilaajaa) lehteä saa 20 eurolla.

Vanhat Väänästen sukupuu -julkaisut on luettavissa seuran kotisivuilla ja niitä sekä sukuseuran historiikkia voi tilata Sukuseurojen Keskusliiton toimistosta osoitteesta:

Sukuseurojen Keskusliitto ry
Sokerilinnantie 7 E, 02600 Espoo
puh. (09) 4369 9450
e-mail: toimisto@suvut.fi

KUTSU SUKUSEURAN VUOSIKOKOUKSEEN 25.3.2012 TAMPEREELLE

Väänästen Sukuseura ry:n vuosikokous on Tampereella museokeskus Vapriikissa, osoite Alaverstaanraitti 5 (Tampellan alueella) sunnuntaina 25.3.2012 klo 12.30. Kokousta edeltää klo 9.30 alkava opastettu Tampereen esittely ja lounas. Kokouksen jälkeen tutustutaan museokeskukseen ja juodaan kahvit. Kaupunkikierros alkaa Vapriikin edestä.

Vuosikokouksessa käsitellään sukuseuran sääntöjen 6 §:n asiat. Vuosikokouksen käsiteltäväksi tarkoitetut ehdotukset on jätettävä kirjallisesti esimiehelle tai hallitukselle kaksi viikkoa ennen vuosikokousta.

Sukututkimustoimikunta kertoo sukututkimuksen tilanteesta ja ottaa vastaan sukutietoja. Osallistujia pyydetään tuomaan tietoja sukuhaarastaan eli omien tietojen lisäksi vanhempien, isovanhempien ja heidän esi-isänsä ja -äitiensä sekä lasten syntymäajat ja -paikat sekä kuolinajat. Valokuvat ja tarinat elävöittävät sukuhaaran historiaa.

Kokouksen yhteydessä on myytävänä sukuseuran koruja, solmioneuloja, sukuviirejä ja postimerkkejä. Samoin on myytävänä Assar Väänäsen kirjaa Pohjan kansaa.

Osallistumisesta vuosikokoukseen pyydetään ilmoittamaan 14.3.2012 mennessä sukuseuran esimiehelle Pentti Väänäselle, Kotikatu 6 E 11 33710 Tampere, puh 040 721 7605 tai sähköpostilla: pentti.vaananen@suomi24.fi.

Kaikki Väänäs-sukuiset ovat tervetulleita vuosikokoukseen.

Sukuseura on varannut lippuja 24.3. klo 19.00 Komediateatterin esitykseen Kiviä taskussa. Väänäs-sukuiset saavat lippuja 10 euroa/kpl ja väliajalla tarjotaan kahvit. Tarkempia tietoja antaa esimies Pentti Väänänen ja liput on varattava häneltä 20.2. mennessä.

Tervetuloa Tampereelle!

Hallitus

VÄÄNÄSTEN SUKUSEURA RY 75 VUOTTA

Sukuseuran 75-vuotisjuhlaa on suunniteltu vietettäväksi 17.11.2012 Kuopiossa. Tapah-
tumasta kerrotaan tarkemmin kevään jäsentiedotteessa ja sukuseuran kotisivuilla:
www.vaanastensukuseura.fi